

R 455

Саодат

3
2024

1925 йилдан чиқа бошлаган

Экз 1

Шамсиқамар
Суюнова

Юртимизда Наврўз

АЁЛЛАРИМИЗ ҲАЁТДАН РОЗИ БЎЛСА...

Мамлакатимиз Президенти Шавкат Мирзиёев ҳар галгидек 8 март – Халқаро хотин-қизлар байрамида юртимиз аёлларига табрик йўллади. Табрикдаги чексиз эҳтиром, қадр, ишонч руҳи узоқ вақтлар қалбимизга куч-қувват, шижоат бахш этиши, шубҳасиз. Қатрада қуёш акс этганидай, мазкур иқтибосларда ҳам ҳаётнинг катта ҳикматлари бор.

Биз бу қутлуғ байрамни доимо орзиқиб, катта қувонч ва ҳаяжон билан кутамиз. Чунки бу шукуҳли айём юртимизга яшариш ва янгилашиш фаслини – фасли навбаҳорни бошлаб келади. Бу байрам дилимиздаги сиз, азизларга бўлган самимий ҳурмат ва эҳтиромимизни, меҳру муҳаббатимизни яна бир бор ифода этишга имкон беради.

Биз сизларни энг аввало фидойилик тимсоли деб биламиз. Меҳридарё қалбингиз, ақл-заковатингиз, севги ва садоқатингиз учун сизлардан бир умр қарздормиз. Янги Ўзбекистонни барпо этишда, Учинчи Ренессанс бунёдкори бўлган ёш авлодни тарбиялашда сизларга, сизларнинг буюк мураббийлик фазилатларингизга таянамиз...

... Жонкуяр опа-сингилларимизни Янги Ўзбекистоннинг олтин фонди, десак, ҳар томонлама тўғри бўлади...

Шу ўринда кўнглимдаги бир эзгу фикрни сиз, азизларга айтишни жоиз деб биламан.

Биз Ўзбекистонда қандай қонун ва қарорларни қабул қилмайлик, қандай ислохотларни ҳаётга жорий этмайлик, давлат раҳбари сифатида менинг кўз ўнгимда аввало мунис оналаримиз, меҳрибон опа-сингилларимиз сиймоси, уларнинг дарду ташвишлари туради.

Сиз, азизларимнинг оила даврасида тинч-омон, соғ-саломат, фаровон ва бахтли турмуш кечиришингиз, жамият ҳаётида фаол иштирок этишингиз учун хизмат

қилишни мен ўзим учун нафақат асосий вазифа, балки шарафли бурч, деб биламан. Чунки оила таянчи, жамият устуни бўлган оналаримиз, аёлларимиз ҳаётдан рози бўлса, бутун халқимиз ҳаётдан рози бўлади. Халқ рози бўлса, Яратганимиз ҳам биздан рози бўлади.

Хабарингиз бор, республика хотин-қизлар ташкилоти ҳозирги вақтда Оила ва хотин-қизлар қўмитаси сифатида янгича мазмунда фаолият кўрсатмоқда. Қўмитанинг ваколат ва фаолият доираси кенгайтирилиб, унинг таркибига билимдон ва юқори малакали янги кадрлар жалб этилди. Жумладан, биринчи марта энг қуйи бўғинда – 9 минг 400 дан зиёд маҳаллада аёллар муаммоларини ҳал этишга кўмаклашадиган хотин-қизлар фаоли лавозимлари жорий этилди.

Буларнинг барчаси Оила ва хотин-қизлар қўмитасини Ўзбекистон аёлларининг чинакам таянчи ва суянчига айлантиришга хизмат қилади...

Бугунги ўта оғир ва мураккаб замонда биз ўз олдимизга улкан вазифаларни қўймоқдамиз. Уларни бажариш албатта осон бўлмайди. Лекин бу шарафли йўлда бизга чексиз куч ва мадад берадиган мард ва олижаноб халқимиз, муҳтарама оналаримиз, азиз опа-сингилларимиз бор экан, кўзлаган улуғ мақсадларимизга албатта етамиз.

Янги Ўзбекистонни барчамиз биргаликда бунёд етамиз!..

БИЗНИНГ ГУЛИСТОН ОПАМИЗ

“Ҳаяжоннинг етти ранги”, “Ойдин остона”, “Севиб қолсин”, “Дарёга ботаётган қуёш”, “Сенга ўхшагим келар”...

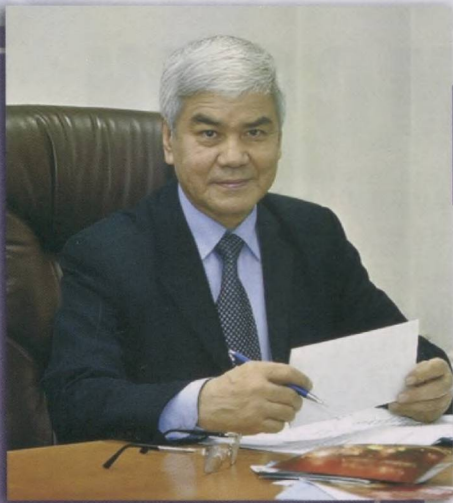
Қорақалпоғистон халқ шоири, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими, “Қорақалпоқ адабиёти” газетаси бош муҳаррири Гулистон Аннақиличева (Матёқубова)нинг йиллар давомида чоп этилган китобларини санашга қўлимиздаги бармоқлар етмайди. Бу санокларга қорақалпоқ тилида китобхонлар қўлига етиб борган “Гулдасте”, “Интизарлық” каби асарларини қўшсак шоиранинг қанчалар баланд адабий хирмон кўтарганини англаймиз. У ўзбек шеърсеварларини Бердақ, Ажиниёз, Ибройим Юсупов каби Жайхунбўйи шоирлари билан таништирганидай, қорақалпоқ китобхонларини ҳам устоз шоира Зулфияхонимнинг “Хотирам синиқлари” достони билан ошно этди.

Гулистон Аннақиличева 2005-2010 йилларда Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг депутати сифатида фаолият юритиб, муҳокама қилинаётган қонун лойиҳалари юзасидан қатор таклифлари билан иштирок этди. Айти пайтда ҳам Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати аъзоси мақомида юртимизнинг сиёсий ҳаётида фаол иштирок этиб келмоқда. Шоиранинг умр, ижод йўлларини кузатган инсон унинг ниҳоятда кенг қиррали истеъдод эгаси эканлигини англайди. Сценарийлари асосида “Гулойим ва Арслон”, “Тақдир йўллари”, “Меҳрли дунё” каби фильмлар сувратга олинганлиги фикримизни далиллайди. Тўрт ўғлоннинг онаси, қатор набира, эвараларнинг бувижониси бўлган Гулистон опамиз “Саодат” журнали кенгаши аъзоси сифатида ҳам ўзи яшаётган ўлка ҳавосини саҳифаларимизга олиб киради. Яқинда унинг унвону нишонлари қаторига яна бир нуфузли мукофот – “Меҳнат шуҳрати” ордени қўшилди. Меҳнатларингизнинг муносиб эътирофи муборак бўлсин!

“ОФТОБЛИ КУН”ЛАРНИНГ ҚУВОНЧИ

Истеъдодли адиба Маъсума Аҳмедованинг илк китоби “Офтобли кун” деб аталади. “Таниқли рус ёзувчиси Василий Шукшинни эслатади бу ёш ижодкоримизнинг илк ҳикоялари”, дейишган эди насримизнинг пешқадамлари бу китобча билан танишгач. Ижод заҳмати билан яшаган кейинги йиллар Маъсумага “Бировнинг ҳаёти”, “Жўнатилмаган мактуб”, “Ҳикоялар”, “Биллур гулдон” каби асарларни ҳадя этди. Ёзувчининг мавзулари кенгайди, жанрларида янгиланишлар содир бўлди, яъни қиссалар яратилди, йирик-йирик таржима асарлари дунёга келди. Лекин қаҳрамонлари илк уринишларидагидай: самимий, содда, оқкўнгил, ориятли инсонлар. Улар фавқулодда бир воқеаларнинг бошида туришмайди, “дув-дув гап” бўладиган ҳодисалар аро яшашмайди. Фақат дала гулларидай беғубор қалблари, ишонувчанликлари, ботиний бир меҳри билан ўқувчилар кўнглида олам ва одамларга муҳаббат уйғотади. Адиба Маъсума Аҳмедовага бу баҳор хайрли келди. Унинг заҳматлари ҳукуратимиз тарафидан эътироф этилиб, “Дўстлик” ордени билан мукофотланди. Номи моҳиятидай қадрли бу сийлов сизга янги адабий кашфиётлар учун куч-ғайрат, илҳом бахш этсин!

**Абдусайд КҶЧИМОВ,
Ўзбекистон Республикасида
хизмат кўрсатган ёшлар
мураббийси**

Аёл, ҳеч шубҳасиз, Яратганнинг энг улуг кашфиётидир. Не-не асрлар, замонларким, бу кашфиёт сири таҳлил, тадқиқ қилиб келинади, аммо ҳали-ҳануз ҳеч ким унга нуқта қўя олган эмас. Қўёлмайди ҳам!

Бир ҳақиқат аёнки, аёл бўлмаса, бу дунё қанчалар кўримсиз, ғариб бўлиб қолган бўларди.

Яратган Эгам аёлни ана шундай улкан кемтикни бутлаш ва дунё боғларини обод қилиш учун буюк бир мақомда яратди.

Эркакнинг қалбига эса муалло бир муҳаббат, соғинччи солди.

Болосоғунлик бобомиз Юсуф Хос Ҳожиб бундан минг йиллар аввал:

“Асли ҳақиқий ҳаёт уч кунлик ҳаётдир, ундан бошқаси туш ва тун кабидир. Бири ўтган кун, бири ўтаётган ва бири келаётган кунлар...” Бу кунларни муҳташам қилиб тургувчи зотлар муҳтарама аёллардир, деганлар.

Отанинг дуоси самога етар,
Онанинг дуоси Худога етар...

Оналар – эзгулик меҳроби, ҳаёт булоғи, қиблаи олам.

Аёллар сафининг энг олдида ҳаммамиз учун азиз бўлган муҳтарама сиймо – Она туради.

Онанинг дуоси билан тошни парча-

лаган пичоқ Исмоил алайҳиссаломнинг томоғини кесмаган эди.

Ибодат билан машғул бўлиб, онасининг чақириғига “лаббай” демаган йигит алал-оқибат дор остигача боргани ва яна онанинг шарофати билан ўлимдан омон қолганини китобларда ўқиганмиз.

Оналаримиз, аёлларимиз, қизларимиз, опа-сингилларимиздан қадрдонроқ зот борми дунёда?!

Ҳалима опамизнинг:

“Сен бирибир муқаддасан, муқаддас аёл!” дея аёлларимизни бошга кўтариши;

Абдулла Ориповдек улуг шоиримиз онасидан айрилганида:

Она кетса, юлдуз-ку, юлдуз

Қулаб тушса арзийди осмон, –

деб оҳлар уриши ёки онадек мунис ва жафокаш сиймони иззат қилмаган каслар ҳақида:

Инсон атаб бўлмас ҳеч бир, ҳеч маҳал
Аёлни танимас такаббур бошни.

Ундайин юлдузнинг сўнгани афзал,

Агар тан олмаса сендай қуёшни, –

деган олий ҳукмлар чиқариши шоирона ташбеҳлар эмас, чин инсон қалбидаги чин ҳақиқатлардир.

Эйнштейнга бир журналист: “Сиз энг буюк кашфиётни яратдингиз”, деганида, у: “Йўқ, энг буюк кашфиёт, бу – нон”, деган эди.

Аслида-чи?.. Мен учун, сиз учун, ёруғ оламдаги барча инсонлар учун энг бебаҳо кашфиёт, бу – аёл зоти.

Илло, нисбийлик назариясини яратган олим эътироф этган неъмат – нонни тайёрлаб, қизиб турган тандирга ёпиб, дастурхонга қўяётган; қалб қўри билан оила қўрғонини иситаётган, фарзандларини, ҳаётни жон-дилидан севадиган, қалби муҳаббатга лиммо-лим аёл зотидан буюги йўқ.

Бор бўлсин, Оналаримиз!

Бор бўлсин, Аёлларимиз!

Бор бўлинг, оналар, қизлар,
опа-сингиллар!

СИЗ АДОЛАТ ТИМСОЛИ

Холмўмин ЁДГОРОВ,
Ўзбекистон Республикаси
Судьялар олий кенгаши раиси

Барча фаслларнинг ўзига яраша гашти бор, лекин доим одамзод баҳорни соғиниб яшайди. Негаки кўлам ўзгача қувонч, янги орзу-умидлар бахш этади.

Баҳор келиши билан жонли ва жонсиз олам ҳаракатга келади. Қурт-қумурсқадан тортиб гиёҳу дарахтлар уйқудан уйғонади. Новдаларда пайдо бўлган куртаклар аввал баргга, кейин митти гулларга айланади. Яшариш, янгилиниш даври бошланади. Борлиқ яшилликка, гулларга бурканади ва қараган кишининг кўнглини қувнатади.

Юртга қайтган қалдирғочлар шўх вижирлаганча уя қуришга киришади.

Даласини соғинган деҳқон ерини тарашлай бошлайди. Элу юртга ризқ тилаб, ерга уруғ қадайд.

Момолар мисли кўрилмаган бир ихлос билан буғдой кўкартириб,

катта қозонларда сумалак тайёрлайди, баҳорнинг тансиқ таомларини элга улашади.

Ҳар йили бу яшиллик фасли келиши билан мени сўнгсиз соғинч қийнайди, онамни соғинаман. Волидамнинг меҳрини қўмсайман, меҳрибонликлари кўз олдимда гавдаланади: тандирдан узиб, сувга ботириб қўлимга тутқазган нон ҳиди, кўк пичак, пиёзпатир бўйи димоғимга келгандай бўлади. Онам бош бўлиб тайёрлаган ширин сумалак тотини сезаман.

Уйдагилар ҳам тандирда нон ёпишади, сумалак тайёрлашади, лекин уларда онам тайёрлаган, ҳов болаликдаги таъмини топмайман, ҳис қилмайман.

Болалик хотираларимдан бугунга қайтар эканман, оналаримиз ва опа-сингилларимизнинг садоқату фидойилигини, шахсий ҳаётимиздаги, кишилиқ жамиятидаги ўрнини ҳеч нарса билан қиёслаб бўлмаслигини қайд этмоқчиман.

Бугун жамиятнинг қайси соҳасини қараманг, опа-сингилларимиз эркалар билан бақамти меҳнат қилмоқда. Суд тизими ҳам бундан мустасно эмас. Тизимимизда фаолият кўрсатаётган аёл судьяларимиз сони икки юз нафар ошди. Машҳур инглиз адиби ва шоири Редьярд Киплингнинг шундай гапи бор: “Эркаларнинг ишончидан кўра, аёлларнинг гумони кўпроқ тўғри бўлиб чиқади”. Шу нуқтаи назардан судьялар орасида хотин-қизлар улушининг ортиши ижтимоий муносабатларга аёллар нуқтаи назаридан қараш ва баҳо беришга янада кенгроқ имконият яратади. Зеро, аёл судья ўзи кўриб чиқаётган низоли ишдаги ҳолатларга она ёки опа-сингил сифатида ўз муносабатини билдиради. Бу одил

судловни амалга оширишда муҳим аҳамият касб этиши аини ҳақиқат.

Улар қайси соҳада фаолият кўрсатмасин, биринчи навбатда вафодор ёр, саранжом бека ва меҳрибон она мақомида намоён бўладилар. Фарзандларимиз тарбияси ҳам кўп жиҳатдан мунис аёлларимиз қўлида. Демак, нафақат бугунимиз, балки келажагимиз ҳам кўпроқ сизларга боғлиқ.

Мунис онахонлар, азиз опа-сингиллар баҳор фасли ва бу гўзал лаҳзалар кўрки бўлган Наврўз айёми билан сизларни чин кўнгилдан муборакбод этаман! Соғлиқ ва хуш кайфият доимий ҳамроҳингиз бўлсин!

СЕН КЕЛГАЧ

Совуқни ел учириб кетди,
Эриди қор, музли сумалак.
Кўклам ёйди ҳар ён кокилин,
Қуёш балқди мисли камалак –
Келдинг, баҳор исмли малак.

Турфа рангли гулга айланди,
Кўзин ёриб ҳар митти куртак.
Ниш кўрсатди – кўкка шайланди,
Майса бугдой саф тортиб, лак-лак-
Келдинг, баҳор исмли малак.

Дуога қўл очиб боболар,
Элу юртга тилашди тилак.
Куймаланиб суюк момолар,
Тақсимлашар тансиқ сумалак-
Келдинг, баҳор исмли малак.

СЎРАНГ

“Онажоним”- деган чорлов қадрини,
Онасииз етиму сағирдан сўранг.
Соғинганда қучиб она қабрини
Тасалли топмаган фақирдан сўранг.

Оқ сутин ҳақининг мингдан бирини –
Адо этолмаган фарзанддан сўранг.
Йилда бир сўрамай волидасини
Йўл қаратган нокас-номарддан сўранг.

Онангиз борида, борида имкон,
Кўтаринг, қаддини то осмон қадар.
Билинг, улар сизга омонат-меҳмон,
Мезбони бўлинг сиз, сўнгги дам қадар.

Қайта-қайта айтинг “Онажоним”, денг,
Шунчаки инсонмас, жонга жоним, денг.
Оёғини ўпинг, сочини таранг,
Кунларига яранг, корига яранг.

Қуёш, сени жуда соғиндик,
Кел, балқ, бўлсин олам чароғон.
Нуриг ила тирик бу олам,
Борлиқ сенга интиққан чунон.

Хурсанд бўлгин ботганида ой,
Кулиб чиққин, ҳар доимгидай.
Жилва қилгин оққанида сой,
Порла майли, ҳов ёздагидай.

Ер ҳам сени соғингани чин,
Ҳовуч-ҳовуч нуриг бизга от,
Мудраб ётар йироғу яқин,
Вақти келди, ғафлатдан уйғот.

Қор остидан мўралар майса,
Куртак кучга тўлолмай “хаста”.
Дехқон шайлаб яроғу отин,
Кутар уруғ қадар фурсатин.

(Гоҳ “иссиқ”деб қиламиз оҳ-воҳ,
Совуқ бўлса нолиймиз ногоҳ.)
Тафтинг керак, тириклик шундоқ,
Барча сени кутмоқда муштоқ.

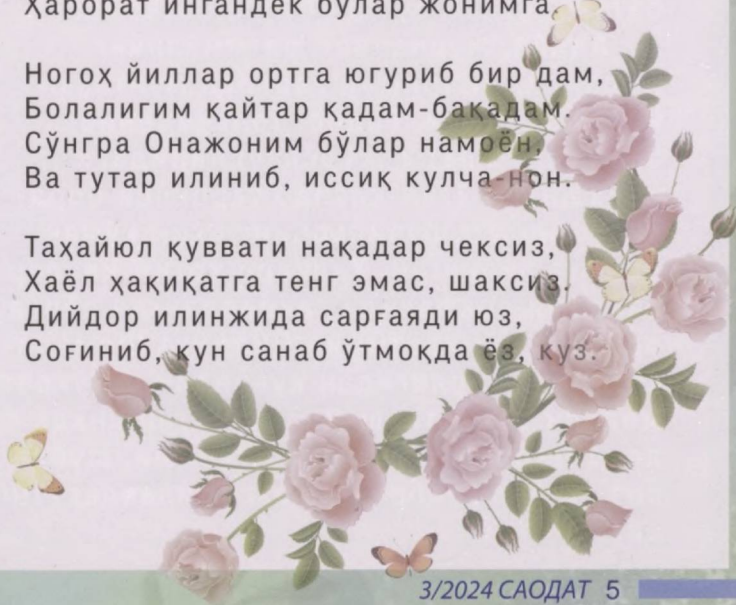
СОҒИНЧ

Қароғимда аччиқ кўз ёш айланар,
Ҳижрон тоши тиқилгандир бўғзимга.
Кўкайим куяди ҳам бош айланар,
Не замон келолмам ўзим-ўзимга.

Хаёлан бош олиб кетаман, тамом
Ва ҳолсиз етаман қабринг ёнига.
Меҳринг қўмсаб, қучиб тупроқни бир он,
Ҳарорат ингандек бўлар жонимга.

Ногоҳ йиллар ортга югуриб бир дам,
Болалигим қайтар қадам-бақадам.
Сўнгра Онажоним бўлар намоён,
Ва тутар илиниб, иссиқ кулча-нон.

Тахайюл қуввати нақадар чексиз,
Хаёл ҳақиқатга тенг эмас, шаксиз.
Дийдор илинжида сарғаяди юз,
Соғиниб, кун санаб ўтмоқда ёз, куз.

"ҒУНЧА" ЮЗ ОЧДИ

Кичкинтойларнинг сеvimли нашри "Ғунча" беғубор қалбли, бола кўнгилли ижодкорларнинг сўз айтар майдони... Сувратлариданоқ сени болалик хотираларига етаклаб кетадиган бу журналга қарийб ўн олти йилдан буён қалами "Паркент тонги", "Кўзгу" газеталарида чархланган Дилфуза Шомаликова раҳбарлик қилади. "Бош муҳаррир минбари" саҳифасидаги мақолалари йиллар давомида ўқитувчи, тарбиячиларга қўлланма бўлиб келмоқда.

"Онам ёпган нон", "Тупроқ ўйнаётган бола", "Зағизғоннинг арғимчоғи" каби китобларига кирган ҳикояларининг ёзилишига ҳам хизмат сафарлари чоғи боғча, маҳаллаларда бўлган учрашувлар, болажонлар билан бўлган суҳбатлар сабаб бўлган бўлса, ажабмас.

Адиба, журналист юртимизнинг маданий, маърифий ҳаётида мунтазам иштирок этади. Радио, телевидение эшиттиришлари, кўрсатувларидаги чиқишлари ўғил-қизлар тарбияси борасида оналар, бувиларнинг яқин кўмакдошига айланган. Халқаро хотин-қизлар байрами арафасида тақдирланган аёллар орасида ҳамкасбимиз Дилфуза Шомаликованинг борлигидан қувондик. "Шуҳрат" медали заҳматкаш журналистни янада баланд марраларга йўллаб туриши, шубҳасиз. Қайноқ табрик ва эзгу тилакларимиз сизга!

"САОДАТ"ДА САОДАТ ТОПДИ

Журналист, адиба Ҳилола Иброҳимова: – "Саодат" журналининг катта мактаби бор. Мен сизлар билан бирга ишлашни хоҳлардим, – дея таҳририятимизга кириб келганида кўзимизга жуда камсуқум, тортинчоқ аёл бўлиб кўринган эди. "Исмига ўхшаган ҳилолагина экан", деб ўйлагандик. Бизга эса ҳозиржавоб, шиддатли, ўта камгап инсоннинг оғзидан ҳам бир олам маълумотлар суғуриб олишга қодир журналист керак эди. Шундай бўлса-да, ҳужжатларини варақладик: тиббиёт коллежида дарс берибди. "ЎзЛиДеП" да масъул вазифани адо этибди. Республика Маънавият ва маърифат марказида фаолият олиб борибди. Демак, ботинида қиёфасида аксланмайдиган имконият бор. Шу тасаввуримизга таяниб, Ҳилола Иброҳимовага "Саодат" журналининг Тошкент шаҳри бўйича мухбирлигини ишондик.

Ўзига топширилган вазифаларни масъулият билан бажариб келмоқда. Айниқса, унинг ўз вақтида "Ўзбекистон Мичурини" деган ном қозонган Ризамат ота Мусамуҳаммедовлар сулоласи ҳақидаги, шунингдек, пойтахт шаҳар маҳаллалари ҳақидаги мақолалари мухлисларимизнинг эътиборига тушди. Биз ҳамкорлик давомида унинг насрда қалам тебратишини ҳам билиб олдик. "Гул ва кўнгил", "Митти ҳикоялар: кеча ва бугун" китоблари китобхонлар тарафидан севиб ўқилмоқда. Чин дилдан қилинган меҳнат ҳамиша ардоқланади.

Мана бу йил баҳор байрами арафасида ҳамкасбимиз "Мўтабар аёл" кўкрак нишони билан тақдирланди. Албатта, бу унинг истеъдодига, қолаверса, яхши фарзандлар тарбиялаган она сифатидаги заҳматларига муносиб эътироф. Оиласида осуда муҳит ярата олган бекалигига берилган юксак баҳо. Биз Ҳилолаҳонни ушбу мукофот билан самимий табриклаймиз. "Саодат"нинг меҳри, яхши тилаклари сиз учун!

СИЗ БИЗГА ЧЕКСИЗ куч ва мададсиз

Азиз ҳамкасб опа-сингиллар, муҳтарама аёллар!

Юртимизга яшариш ва янгиланиш фасли кириб келаётган паллаларда сиз меҳрибон оналаримиз, кадрли опа-сингилларимиз, лобар қизларимиз шаънига энг гўзал сўзларни айтишимиз табиийдир.

Меҳридарё қалбингиз, ақл-заковатингиз, севги ва садоқатингиз учун сизлардан бир умр қарздормиз. Биз сизларни, энг аввало, фидойилик тимсоли деб биламиз.

Янги Ўзбекистонни барпо этишда, Учинчи Ренессанс бунёдкори бўлган ёш авлодни тарбиялашда буюк мураббийлик фазилатига эга бўлган сизларга таянамиз.

Бугунги кунда комбинатимизда 8 минг нафардан ортиқ аёлларимиз фидокорона меҳнат қилмоқдалар. Уларнинг орасида раҳбарлар, олималарнинг борлиги қувонарлидир.

Ватанимиз ва комбинатимиз олдидаги муносиб хизматлари учун аёлларимиздан 18 нафари давлат мукофотлари билан, 163 нафари “Кончилик шуҳрати” кўкрак нишони билан тақдирланишган. Уларни фахру ғуруримиз, корхонамизнинг юзи, десак, ҳар томонлама тўғри бўлади.

Мутахассислиги бўйича беш йиллик меҳнат стажига эга бўлган 21 нафар хотин-қизларимиз алоҳида квота асосида олийгоҳларда ўқишмоқда. 26 нафар аёлларимизга саломатликларини тиклашлари учун комбинат ҳисобидан 257 миллиондан зиёд маблағ ажратилди. Ўзбекистон ва ОКМК санаторийларида 2000 нафардан зиёд аёл ишчи-ҳодимларимиз соғломлаштирилди.

Хабарингиз бор, корхонамизда Хотин-қизлар ва гендер тенглик бўйича маслаҳат кенгаши янгича мазмунда фаолият кўрсатмоқда. Кенгаш таркибига ҳар соҳада фаол бўлган, ташаббускор, билимдон ва юқори малакали хотин-қизлар бирлашган. Бугунги кунда ушбу тузилма аёлларимизнинг чинакам таянчи ва суянчига айланганидан хурсандмиз ва биз бу фаолиятни қўллаб-қувватлаш орқали меҳнат қилаётган ҳар бир аёлга ўзимизнинг чуқур хурматимизни изҳор этамиз.

Байрам арафасида комбинатнинг барча меҳнаткаш хотин-қизлари ҳамда Иккинчи жаҳон уруши ва уруш орти меҳнат фронти

Абдулла ХУРСАНОВ,
“Олмалик КМК” АЖ
бошқаруви раиси,
Сенатор

иштирокчилари бўлган табаррук онахонларимиз пул мукофоти билан тақдирланди. Бу уларга бўлган эътибор ва эътирофдан далолатдир.

Бугунги кунда ўз олдимизга йирик инвестиция лойиҳаларини амалга ошириш, янги ишлаб чиқариш корхоналарини барпо қилиш ва энг замонавий технологияларни амалиётга татбиқ этиш эвазига мамлакатимиз иқтисодий ўсишига муносиб ҳисса қўшишдек улкан вазифаларни қўйганмиз.

Қалбимизга чексиз куч ва мадад берадиган муҳтарама аёлларимиз, азиз опа-сингилларимиз бор экан, кўзлаган улуг мақсадларимизга, албатта, етамиз.

Барчангизга масъулиятли ва шарафли меҳнат йўлингизда мустаҳкам соғлиқ, куч-қувват, оилавий бахт, хонадонларингизга файзу барака тилайман. Доимо Ватанимиз тараққиёти, халқимиз тинчлиги ва фаровонлиги йўлидаги меҳнатларингизнинг завқли роҳатини кўриб юринг!

Яшариш, янгиланиш фасли, муборак бўлсин, азиз аёллар!

РУҲИМНИ ЁРИТГАН ҚЎШИҚЛАР

Керосинчиروق хира милтирайди. Уйнинг тўрида виқор билан ўтирган отам дастурхонга дуо ўқийди. Биз қайбиримиз жилмайиб, қайбиримиз илжайганча дуога қўшиламиз. Олдинда кеча бошланган китобнинг давоми кутаётгани юрагимизга ҳаяжон беради. Опаларим шоша-пиша ўчоқбошини саранжомлаб келадилар. Ва ҳамма отамга илҳақ назарини ташлайди. Ниҳоят у:

– Қани, улим, бошла, – дейди Эркин акамга.

Ана шу буйруқни кутиб турган акам токчадаги қалин муқовали китобни қўлига олади. Сўнг ичидан шавқи тошиб ўқий бошлайди:

**... Янги ой ёр юзи била кўруб эл шод байрамлар,
Манга юзи кошингдин айру байрам ойида ғамлар.
Юзи наврўзи васли ийдини Бобур ғанимат тут,
Ки мундин яхши бўлмас бўлса юз наврўз байрамлар.**

Ҳазал байтларидан жой олган майин сўзлар таъсириданми, акамнинг ҳазални оҳанг билан ўқиётганиданми оппоқ юзлари қизаринқираган энам отамга сокингина назарини ташлайди. Сўнг:

– Отаси, буни ким жозған? – дейди оҳиста.

Акам бир лаҳза мутолаадан тўхтади. Кўп нарса-ни билгувчи отам кўзлари порлаганча:

– Заҳириддин Муҳаммад Бобур, – дейди ғурур билан.

Энам бошини оҳиста тебратади. Биз унга термилиб қароқларида андак нам айланганини сезамиз. Унга янаям яқинроқ суриламиз. Оппоққина, бўлиқ қўлларини маҳкам ушлаб оламиз. Эртақлар, мақолу ривоятлар, айтимларга уста энамнинг кўнгли ана шундай нафис эди.

Эртаси тонг саҳардан бир нимадан қуруқ қолгандек уйғониб оламиз.

– Бугун – Наврўз, – деймиз бир-биримизга шодланганча боқиб.

Наврўзни бизнинг бадахшонликлар жилбоши, деб атайдилар. Жилбоши ҳали кўнғироғини чалмасдан қишлоқнинг паст-баланд кўчаларида, барча уйларида тозалаш, саришталаш ишлари бошланади.

Ўша куни апил-тапил чойларимизни ичиб, энам тиккан пошшойи кўялақларимиз, ироқи дўппи-ларимиз кийиб ўйлаб оламиз. Акаларим энам йўрмалаган шоҳи белбоғларини бойлаб олишади. Отам бошчилигида қишлоғимизнинг ўртасида қад кўтарган “Маслаҳат тепа”га йўл оламиз. Бу кўҳна ва қадимий, бир замонлар босқинчи дориганда ёки қишлоққа Ногаҳон томондан сел ёпирилганда одамларга бошпана вазифасини бажарган тепаликда эл Наврўз тантанасига йиғилади. Кечгача давом этган ўйин-кулги, ҳазил аралаш меҳмондорчилик ниҳоят Алимардон бобом дуосидан сўнг тугалланади.

Эртаси хўроз қичқирмасдан қишлоғимизнинг ҳар бир ҳовлисида “Йилбоши” маросимига тайёргарлик бошланади.

Акаларим дошқозонни кўтариб чиқиб ичини сувга тўлдирадилар. Ўт қаланади. Сув қайнаб чиққач, ха-

мир қориладиган ҳужрадан энам баркашларга солинган уграни кўтариб чиқади. Корсонтовоқда суюлтирилган чакки, қиймалаб тўғралган кўкатлар, мурч аралаштирилган уграоши иштаҳамизни қитиклайди. Кўп ўтмай элнинг оқсоқоли бобом бошчилигида кекса отахонлар уйма-уй юриб “Йилбоши” таомидан татиб кўрадилар, дуолар ўқийдилар.

Тушликка яқин бу таомил ҳам ниҳояланади. Отам қўйни-қўнжини тўлдириб, чойнакдай-чойнакдай олма, анор, сап-сарик каттақўрғони майиз, шақирлаган ёнғоқлар, пайшанбанинг парвардаси, сутга қорилган элакдай нонлар – хуллас, энг яхши егуликлардан жамлаб, акаларимни олиб Алимардон бобомнинг уйига йўл олади.

Энам... Ўзбекона қадриятларимизни қадрлагувчи, бошига кўтаргувчи, биз фарзандларининг онгига ўз айтимлари билан ана ўша бойликларни қадрлашни ўргатган энам.

Чанқовузни ҳам жуда чиройли чаларди. Оддийгина мисдан ясалган создан шундай нағмалар чиқарар эдики, кўз олдимга ҳайбатли тоғлар, баланд даралар, сувлари шошқин сойлар келиб, кетарди. Тиззаларига синглим Ойимгулчани ўтиргизганча бизга “Жилбоши” кўшиғини айтиб берар эди.

**Жилбоши кепти, билдингизма?
Этта саҳар турдингизма?
Этта саҳар тура солиб,
Қозон-товоқ жувдингизма?**

Опаларим, келинчангаларим бир-бирларига нигоҳ ташлаб, қош учуриб қўйишар эди. Ўчоқбошиларни саришталагани эса мақтанганнамо табассум қиларди. Энам ўзи тўқиган бу кўшиқ орқали бизга нималарнидир ўргатаётганларини сезардик.

**Жилбоши кепти, билдингизма?
Тонг қоронға турдингизма?
Тонг қоронға тура солиб,
Ишни тоза қилдингизма?**

Энди нигоҳлар чинни-чирок

бўлган чойнак-пиёлалар, қордай оқартириб ювилган кийим-бошларга қаратиларди.

**Жилбоши кепти, билдингизма?
Қошга ўсма қўйдингизма?
Қошга ўсма қўяятиб,
Жайраганин билдингизма?
Жилбоши кепти билдингизма?
Қўлга хина қўйдингизма?
Қўлга хина қўяятиб,
Қизариб кетганин билдингизма?**

Эртага Йилбоши деган куни кечқурун Тўракул аттордан олинган хина сувга қориштирилиб кафтларимизга қўйилар, қўлларимиз кийим-бошларимиз, кўрпа-кўрпачаларга юқмасин деб, ўраб ташланар эди. Хинаси ювилган кафтларимиз, ҳатто тирноқларимизгача қизариб турар, биз бундан бағоят шодланар эдик.

**Жилбоши кепти, билдингизма?
Момонинг ҳалин сўрдингизма?
Момонинг ҳалин сўраётиб,
Нурдан қоганин билдингизма?**

Бундай кезлари ўттиз бир ёшида, учта эсини танимаган гўдагини етим қилиб хазон бўлган Ойимгул момом ҳақида эшитганларимиз қулоқларимиз остида жаранглаб кетади. Момонинг тўлин ойдай хушчирой, барваста қоматли, бир гапириб ўн куладиган дилбар аёл бўлгани ҳақида эшитган ҳикояларимиз эсимизга келади.

Яна бир замонлар бўйлари шамшоддек тик, қош-кўзлари тим қора, чилвир сочлари этагини ўпган, Худойқулбобом бир кўришдаёқ суйиб қолиб, бир хум тилла, бир белбоғ каттақўргони майиз эвазига ўғирлаб кетган, кейин уч кечаю уч кундуз тўй қилиб уйланган, бобомнинг энг оғир кунларида ҳам ёнидан жилмаган, садоқати, вафосини намоён этган, энди кексайиб, бир замонлар ойдай бўлган юзини бешафқат ажинлар босаётган Ортиқбайбича момом ҳаёлимдан ўтади. Бу қўшиқни ҳар гал эшитганда меҳрибон, эртакчи, ривоятчи, кайвони, тўқсоба момомни

яхши кўриб кетаверамиз.

**Жилбоши кепти, билдингизма?
Энани бориб кўрдингизма?
Энани бориб кўраятиб,
Чарчаганин билдингизма?**

Тавба, дейман. Энам нега чарчайди? У жуда чиройли, бўйлари баланд, сочлари узун ва тим қора, кўзлари катта-катта. Атлас, сатиндан тишқотирма кўйлаklarини ўзи тикади, бошидаги капач ва желакни чиройли, ранго-ранг ипаклар билан ўзи йўрмалайди. Тузхалта, қошиқхалта, исирик халталарни ўзи тўқийди, тикади. Бу ёғи кигиз босиб, жўлхурс, ғожари гилам тўқишда ҳам унинг олдида тушадигани йўқ. Унинг сира чарчадим, деб нолиганини эшитмаганман. Чарчаси қўлларидан ишларини оламин, энди иш қилдирмаймиз, деб ўйлаймиз.

Булар Наврўз билан боғлиқ ҳолда энам тўқиган айтимлар. Уни тинглар эканман, боболар, момолар, тоғаю амакилар, амма-холалар, поччалар, яхшиларни қадрлаш тушунчаси онгимизга сингиб борарди. Айтимда энамнинг завқли юраги, одамларга меҳри, ҳаётга қарашлари, яхшилик ишташлари акс этади, сатрларида бутун оламга ва одамларга бўлган меҳри, муҳаббати намоён бўлади. Ётми, танишми – ҳаммага тутган яхшилик гуллари чаппор уради. Эҳ, бу Наврўз баҳона айтилган айтимлар, эҳ бу олқишлар. Улар ҳамон менинг юрагимни ёритиб, руҳимни яшнатиб туради.

**Гулжаҳон МАРДОНОВА,
“Шуҳрат” медали соҳибаси**

СЕН – КЎНГЛИМ КЎШКИДА КЎҲЛИК КЎҲИНУР

**Сирожиддин РАУФ,
"Шарқ юлдузи" ва "Звезда
Востока" журналлари
бош муҳаррири**

Янгилашиш ва яшариш фасли нафосат ва гўзаллик тимсоли бўлмиш меҳрибон оналаримиз, мунис опа-сингилларимиз, севимли бекаларимиз ва азиз қизларимизга чуқур ҳурмат-эҳтиром кўрсатишдек юксак ва гўзал мақом билан кириб келади. Олижаноб ва самимий қалб соҳибаларининг ҳусни камолининг айнан кўклам тароватига қиёсланиши замирида ҳам ажиб бир ҳикмат мужассам. Аёл зотини эъзозлаш ва уларни муносиб турмуш шарт-шароити билан таъминлаш масаласига муқаддас

динимиз ва ўзбекона қадриятларимизда азал-азалдан алоҳида эътибор бериб келинган. Ушбу қарашларнинг барчаси муҳтарама аёлларимиз миллат шаъни, ор-номуси тимсоли эканлигидан далолатдир. Бугун мамлакатимизда хотин-қизларга қаратилаётган юксак эътибор самараси ўлароқ, ҳар жабҳада маҳоратли, илғор, оқила ва ўқимишли аёллар сони тобора ортиб борапти. Бинобарин, келажагимиз давомчилари, миллатнинг чин маънодаги асл фарзандлари оналаримиз берган гўзал тарбия орқали шаклланиб боради. Яратганнинг мўъжизаси, ҳаётимизнинг файзи ва кўрки бўлган гўзал сиймолар олдида биз – эркаклар ҳамиша таъзимдамиз. Дил изҳорларимни бир шеърда баён этсам.

**Киприкка илинмас уйқунинг тўри,
Узун тун кўксимда орзиқиш, ҳовур.
Хаёлинг, ҳабибим, то тонгга довур,
Субҳидам сезилар ҳасратнинг зўри.**

**Офтоб ғамзасида мужда кўринур –
Рўёни чилпарчин қилган ҳақиқат.
Сен – кўнглим кўшкида кўҳлик кўҳинур,
Ўнгимми-тушимми, тарк этма фақат!**

**Зеро, ишқ сўқмогин бор-йўғи жафо,
Ундан юз ўғирмак хурофот, бидъат.
Ошиққа ҳамиша тахайюл раво.
Умидвор кўнгилда боқий муҳаббат,
Ишқсиз умр вариб, диллар бенаво.
Мудом ўйимдасан, илоҳий талъат!**

Муҳтарама аёллар!

Сизларни бу дилбар онлар гўзаллиги билан яна бир бор чин қалбимдан қутлаб, барчангизга сиҳат-саломатлик, оилаларингизга тинчлик-хотиржамлик, файзу барака тилайман.

Хотин қизларимиз ҳаётининг кўзгу-си бўлган "Саодат" журнали ҳам маърифати, муҳаббати билан сиз – азизларимизга ёрқин йўлларда севимли ҳамроҳ бўлаверсин!

МЕҲР КЎЧАСИНИНГ ЙЎЛОВЧИСИ

Марусанинг ўзини кўрмай, мақоласини ўқиганлар ё радиодан овозини эшитиб, экранда кўзи тушганлар:

– Ие, ўзбекчани зўр гапиряпти (ўзбекчада зўр ёзаркан), – дейиши бор гап. Унинг исмида шундай гап учун асос бор. Лекин Марусахоним ўзимизнинг қизимиз, яна ҳам тўғрироғи, навоийлик Отакул амакининг қизи. Отасининг ўзи қизалоғига шу исмни қўйган. Балки, хотира йўлларида шу исм билан боғлиқ ёрқин воқеалар ё ҳавас, орзу бордир...

Маруса Ҳосилова республикаимизнинг барча нашрларида фаол. Шу жумладан, “Саодат” журналида ҳам мақолалари мунтазам ёритилади. Айни пайтда Адлия вазирлиги ҳузуридаги “Адолат” миллий ҳуқуқий ахборот марказининг “Инсон ва қонун” газетаси ҳамда “Ҳуқуқ ва бурч” журналида мухбир сифатида фаолият олиб боради. Журналистнинг “Бу кимнинг онаси?”, “Дарёни нега заҳарладингиз?”, “Писта пўчоғидан кема ясамайлик”, “Фирибгарларнинг фириби иш бермади” каби танқидий, таҳлилий мақолалари ўқувчилар орасида яхши маънода гап-сўз бўлганини алоҳида таъкидлашни жоиз биламиз. Маруса Ҳосилова ҳамиша йўл юради. Ҳаётни синчковлик билан кузатади. Бирор иллатни қаламга олар экан, энг аввал, қалам соҳибининг инсоний оғриқлари, дардқашлигини ҳис этамиз. Журналист самарали меҳнатлари учун 2018 йилда “Дўстлик” ордени билан мукофотланди. “Адлия аълоҳисси” деган шарафли унвонга эга Марусахоним бугун яна бир нуфузли мукофот – Оила ва хотин-қизлар қўмитасининг “Мўътабар аёл” кўкрак нишонига эга бўлди.

Унинг “Меҳр кўчалари” деб номланган шеърий тўплами бор. Юриб келаётган йўллари ҳам инсонлар қалбида адолатга, яхшиликка меҳр уйғотиш ғояси бошқаради. Истак, интилишларингизга бардавомлик тилаймиз!

ТАҚДИР ЙЎЛЛАРИНИ ОЧГУВЧИ

Бир неча йиллар “Саодат” журналига раҳбарлик қилган устоз шоира Ойдин Ҳожиева таҳририятга янги ходимни қабул қилар экан:

– Бу оддий нашр эмас. Тақдир йўллари очувчи журнал. Ўзимиз бунга бир неча марта гувоҳ бўлганмиз. Ким меҳрини бериб астойдил меҳнат қилса, муваффақиятлар уни излаб келади, – дер эдилар. Эҳтимол, бу яхши тилакдир, балки, янги бир йўлнинг бошида турган қаламқаш учун ўзига хос дуодир... Ҳарна бўлганда ҳам, бу айтилмишнинг чинга яқинлигига бу баҳор яна бир карра гувоҳ бўлиб турибмиз. Ўтган йилнинг кузида таҳририятимизда иш бошлаган Наргиза Юнусова юртимиздаги бир саф зукко, билимдон қизлар қатори Зулфия номидаги Давлат мукофотида сазовор бўлди.

– Мен бу мукофот учун ўсмир ёшимдан буён ҳаракат қиламан. Насибам экан, университетни битириб, икки нафар фарзанднинг онаси бўлганимда муяссар бўлдим, – дейди Наргиза юз-кўзлари қувончдан порлаб.

Унинг қалами яхши, ширали, жонли ёзади. Таъби назми ҳам бор. Оилани ҳам муқаддас билади. Рамзи, тутумларидан яхши рафиқа эканлиги сезилади. Топганларингизнинг роҳатлари буюрсин, момоларимиз айтмоқчи, “Саодат” да туп қўйиб, палак ёзаверинг!

Энг гуллаган ёшлик чоғимда,
Сен очилдинг кўнгил боғимда.
Шунда кўрди кўзим баҳорни,
Шунда қалбим таниди ёрни.
Қушлар сайрар жонимга пайваст,
Мен севгининг бўйи билан маст.
Куни билан далада қолдим,
Лолазорлар ичра йўқолдим.
Қучоқ-қучоқ гуллар терганим
Ва келтириб сенга берганим
Кечагидай ҳамон эсимда,
Ҳар сония, ҳар он эсимда.
Шундан бери тилимда отинг,
Шундан бери дилимда отинг.

Энг гуллаган ёшлик чоғимда,
Сен очилдинг кўнгил боғимда.

САВОЛ

Кийинтирсам сени баҳорга,
Юлдузларни ўрасам қорга,
Олиб келиб олдингга қўйсам,
Ҳам юлдузни, ҳам сени суйсам;
То тонггача сўйласам эртак,
Чечак териб этак ва этак
Оёғингга келтириб тўксам,
Сени мақтаб, ағёрни сўксам —
Шунда сенинг кўнглинг тўлурми?..
Айтганларинг бажо бўлурми?..

ҲАЁЛИМДА БЎЛДИНГ УЗУН КУН...

Хаёлимда бўлдинг узун кун,
Сени излаб қирғоққа бордим.
Оч тўлқинлар пишқирган тунда,
Топиб бер, деб ойга ёлвордим.

Ишон бунда, сени доимо
Эсга солар чиройли тунлар,
Шўх юлдузлар, салқин сахарлар,
Эсга солур бахтиёр кунлар.

Толемнинг ошиноси сен,
Сен севгимнинг кўкарган боғи.
Сенинг билан бирга иқболим,
Ишончимнинг сен вафо тоғи.

Мени қуршар салқин бир ҳаво,
Сув устидан тун қуюлади.
Шунда қанча-қанча гапларни
Эсга солиб ой ҳам тўлади.

Кеча жимжит, ёлғиз тўлқинлар
Пишқиради билмай тинимни.
Ҳийлагар ой, сеҳргар дилбар,
Солиб қўйдинг ёдимга кимни?..

Севги десам, фақат сен десам,
Сенинг билан яшаса қалбим;
Сен десам-у, бутун дунёнинг
Шўришига қулоқ солсам жим...

Қуюн каби айланар бошим,
Қарайман-у, кўзим тинади
Ва жилвангдан кўнгил кўзгуси
Парча-парча бўлиб синади.

Шу қарашга борми ниҳоя,
Бўларманми мақсадга восил?
Топарманми бир янги ғоя,
Бўлармикин бир мурод ҳосил?

Топиларми унда бир чора,
Агар мени қуршаса жунун:
Бўлиб қолса сирим ошкора,
Атасалар номимни Мажнун?

СИРЕНЬ

Тонг елининг ипак қўллари,
Сирень, тегиб ўтгач гулингга,
Нечун майин, нозик тебраниб
Қараб қолдинг унинг йўлига?

Сен тебрандинг — очди лабини
Кўксингдаги нафис ғунчалар.
Айт-чи, сенга деди неларни
Яшнаб кетдинг, гўзал, шунчалар?

Мен биламан, у қуёшингдан
Элчи бўлиб келар ҳар саҳар.
Юрагингга солиб ҳаяжон,
Қулоғингга сўйлар хушхабар.

Сен ошиқиб муштоқлик билан
Тебранасан нафис ва маъсум.
Ҳали ҳижрон билмаган ишқдай
Юзларингда ўйнар табассум.

Сен силкиндинг, бўлди муаттар
Атрофимни ўраган ҳаво.
Айт-чи, қачон менинг ёримдан
Хабар олиб келаркан сабо?

СОФИНГАНДА

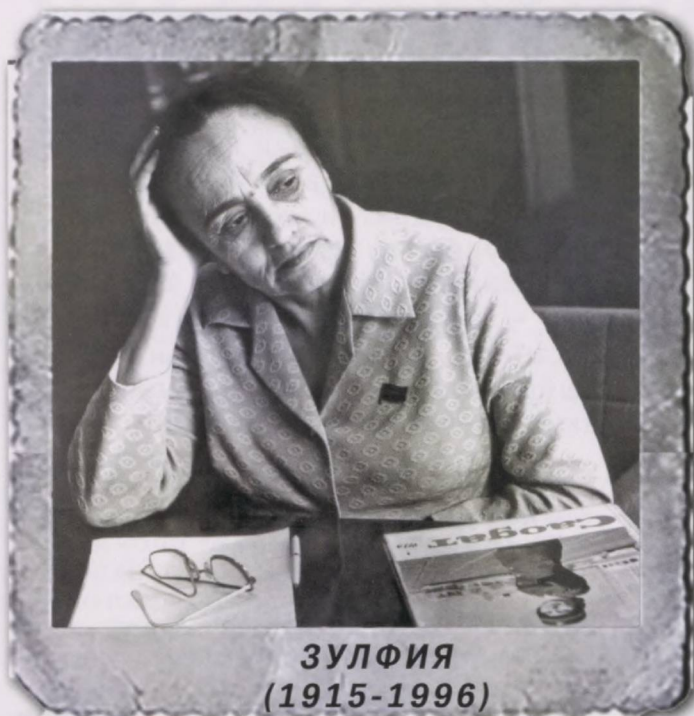
Қанча бўлди кўрмаганимга,
Эй қалбимнинг дилбари, шоир!
Қанча бўлди бирга ўлтириб,
Сўзлашмадик дилларга доир.

Дил-чи, дилим унутиб бўлмас,
Ишқ қўшиғи ёзилган китоб.
Хаёл хиёл чертиб ўтдими,
Топиб бер деб, қилади хитоб.

Иккимизга маълум бир қудрат
Йиллар ўта сенга тортади.
Унутайин дейману, фақат
Дилда унинг ўти ортади.

Ҳам табиат, ҳам дўст, ҳам рақиб,
Барчасини қолдириб доғда,
Кўришсак-у, яна тирилса
Ўша ўлган бўса дудоғда.

Юрагимнинг шоҳи деб сени,
Майли, бу гал ўзим тиз чўксам.
Ҳузурингда бахтдан тебраниб,
Ишқ ва соғинч ёшини тўксам.

ЗУЛФИЯ
(1915-1996)

БАҲОР БЎЛМАСАЙДИ

Инсон кўзларида жон олар баҳор,
Барча томирида унинг тўлқини.
Ўтмишнинг беҳуда они каби қор.
Беиз, бедард эриб кетар учқуни.

Инсон кўзларида жон олар баҳор,
Ўйинқароқ гўдак сингари булут.
Кўк қовоғи уюқ,

ёрқин бир виқор,
Кишилар қалбидан боқар бўлиб ўт.

Баҳорнинг сеҳргар боқий чиройи
Ёшу кекса кўнглин овлайди бирдак.
Кўзгуни синдириб ташлар,
Киройи
Ҳар кишининг ёши бу фасл дилдак.

Ҳар нурга,

ҳар қушга,
ҳар куртакка шод
Бениҳоя яқин бўлади йироқ.
Гўё сенсиз ҳосил бўлади барбод,
Ҳар тикилган чигит кўксинг этар тоғ.

Баҳор бўлмасайди, одамзод, албат,
Ўзи кашф этарди, кашф этгандай бахт...

МЕҲРИДАРЁЛАРГА

**Хумоюн Акбар,
“Дўстлик” ордени
соҳиби**

Оналар, опа-сингилларга бағишланган алқовлар одамзод тарихининг илк давридаёқ айтилган ва ундан кейинги олқиш, табрик, қутловлар - барчаси тақрордай туюлади. Ҳеч бир таъриф қадим обида “Авесто”да соҳибжамол маъбуда Анахита мадҳи сингари донишмандона бўлмаса керак:

Сиғин бутун дунёнинг
Топинчу алқовига
Лойиқ Ардви Сурага,
Содиқ ул – Ахурага;
Юртлар яшнатгувчига
Ихлос-ла сиғин, Зардушт!

Одамзод борлиқни англаш даврида илк афсоналарини яратар экан, унинг нажотбахш қахрамонлари соҳибжамол хотин-қизлар қиёфасида намоён бўлган. Бу афсоналар тарих синовларидан ўтиб, шу кунларгача яшаб келмоқда, чунки уларнинг мағзида ҳақиқат бор. Бежиз “Авесто”нинг Ахура Мазда(Ақл)га бағишланган биринчи алқовидан сўнг маъбу-

да Ардви Сура мадҳи келмайди.

Ардви Сура Анахита гўзал, сазоватли, қудратли, ҳаётбахш маъбуда: дунёга қут-барака, эзгулик, хотиржамлик бахш этади. Ҳатто она дарё – Амударёни ҳам Ардви деб атаганлар. Менимча, “меҳридарё” ташбеҳининг илдизлари Анахита ҳақидаги афсонага боғланади.

Шундай оқар, о Зардушт,
Оқар муқаддас Ардви,
Парвардигор олдида
Оқ билакли ул гўзал...
Шуурида шундай ўй:
Ким мени шарафларкин...

Меҳридарё оналар, опа-сингиллар, оила бекалари – барча-барчасининг кўнглида баҳор нашидалари уйғонади. Улар учун Янги кун нафаси уфура бошлаган байрамларнинг шукуҳи ўзгача: бу қутлуг онларда қабул қилинган қутловлар уларга гўзаллик, куч-қувват, меҳр-муҳаббат, мурувват ато этгайдир. Уларни дунёга меҳр-салоқат, қут-барака, куч-қудрат сочувчи маъбудаларга айлантиради.

Наврўзи олам муборак бўлсин!
Сиз дунёнинг алқовига лойиқсиз!

ҚИЗЛАР

Баҳорлашиб келди қизлар,
Кўнглим ўсди тоғдан баланд –
Ўшал тоғда қолган излар,
Чаман бўлди фалакмонанд.
Тоғ бошида эриди муз,
Тўрт ёғидан оқди дарё –
Дарёларда ёнди юлдуз,
Мавжларида ой маҳлиқо.
Тоғда гуллар сочди ифор,
Шаббодалар эркалайди.
Ойдин кеча бедор-бедор,
Кундузлари лола сайли.
Тош қояни қоплаб майса,
Айланди кўк осмонларга.
Қани, қизлар келиб турса,
Бизнинг сахро томонларга...

ЎЧОҚ БОШИДА ОНА

Ҳамманинг болалик хотираларида кечаси билан қайнаган сумалак, унинг атрофидаги ўйинлар, момоларнинг айтим, ўланлари, насиҳатлари бор.

Мен сумалакни уйда ҳеч нарсаси қолмаган она қозонга тош солиб қовлаб пиширган, деган афсонадан кўра, доно момолар озгина масаллиқдан мўлгина тансиқ таом тайёрлашни уйдалаган, деган гапга ишонгим келади. Озроқ бугдой, озроқ ун ва бир қозон ширин неъмат...

Сумалак тайёрлашда момолар 5-6 кун ичида униб чиқадиган бугдойларнинг устига чанг тушмаслигига, тоза сақланишига эътибор қаратишган. Тановул қилишга ҳозирланган неъматлар мазаси кайфиятга боғлиқ, деганларидек, тозалikka ҳам боғлиқ. Шунинг учун момолар сумалак сайли кунлари бугдой унадиган жойдан тортиб, ўчоқ-тандир атрофига ораста асрашган.

Бу таом ҳар жойда ҳар хил тайёрланади. Узоқ вақтда тайёр бўлгани боис кўни-қўшни, қариндош-уруғ биргалашиб ҳозирлик кўришади. Кечаси ухлаб қолмаслик учун ҳар хил ўйинлар, айтишув, тортишувлар ўйлаб топилган.

Яқинда қишлоққа борсам, кўшни янга Чинни момонинг сумалаклари, кесканошларини соғиндик, деди. Онам раҳматлини яхшилик билан хотирлашгани менга ҳам ёқди, ҳам ўқсиндим. Яна ҳаёлим ҳовлимизда сумалак пиширадиган онларга кетди. Онажоним бугдой ундириб, барча масаллиқларни тахт қилиб, кейин кўни-қўшнилари чақирарди.

Болагимизда сумалак авжи қайнаган пайти бизни қозон атрофидан узоқроққа олишарди. Қайнатмадан сачраб кетса, қуясан, дейишарди. Шу пайт келинлар чақонлик билан қовлаб, айтим айтишарди:

– Этсак-бетсак, Наргизани эрга берсак...
– Ҳо, нимага мени. Мендан катта Гулчеҳра бор-ку!

– Этсак-бетсак, Тўлқинни уйлантирсак...
Ўчоққа ўтин қалаётган ўсмирнинг юзи олов тафтиданми, янгалар ҳазилиданми қизариб кетарди.

Қишлоқдан чиқиб кетганимга анча йиллар бўлди. Пойтахтда кўпқаватли уйларда қўшнилари билан ўтказиладиган Наврўз байрамларига ҳам ўргандик. Бунда ҳам одамларни жипслаштирадиган, ахилликка ундайдиган жиҳатлар кўп.

Менга сумалак пишаётган жойдан келаётган ифोर ёқади. Унда болаликнинг такрорланмас бўйи, олис хотиралари бор. Қўшиқ айтиб, рақс тушаётган қиз-жувон-

лар “ёр-ёр”ларида орзу-армонлар, бахту аламлар қоришиқ. Шунинг учунми, Наврўзга хос қувноқ давраларда кўзимда ёш айланади.

Тошкентнинг Олмос маҳалласида Мунираҳон Асадова деган танишим бор. Ҳар йил баҳорда сумалак пишириб, тадбиркорлик қилади: маҳсулотлари харидоргир. Жуда озода ва чақон бу аёл кўли теккан егуликни, айниқса, сумалакни оби-тобида тайёрлайди. Ундан пазандаликнинг ўзига хос сирлари ҳақида сўрайман.

– Сумалакнинг заҳмати енгил эмас. Бунда менга оила аъзоларим катта кўмакчи. Баъзан қўшнилари ҳам қарашади. Ишни бугдой танлашдан бошлаймиз. Уни ундириш, ниш отгач ёйиш, бир кунда икки-уч маҳал сув бериш каби жараёнлардан ўтиб, илдишлари оппоқ чим бўлиб қолгач, янчилади. Ҳозир замонавий техникалар кўп. Кўпчилик электр қиймалагичда чиқаришни афзал билади. Биз момомерос ўғирда янчамиз. Янчилган бугдойнинг шарбати, ун, ёғ солинади. Шарбат тугагач, яна уч бор сув бериб қайнатилади. Сумалак чироили рангга кириб, қапир қўлга оғирлик қилиб қолса, таом етилган бўлади. Энди асосий жараён – димлаш қолди. Ўчоқ ўтдан тозаланиб, қозон устига тоза дастурхон ёки мато ёпилади. 4-5 соатдан сўнг очилади...

Мунираҳоннинг ҳикоясини тинглар эканман, қозон очилганда ҳосил бўлган шаклни кўришга ошиққанларимиз ёдимга тушади. Шу ерда момолар дуо қилишади. Йилимиз яхши келсин, деҳқончиликка баракат берсин, болаларимиз униб-ўссин... Хуллас, эзгу дуолар билан бошланган юмуш дуолар билан яқун топади.

Яна баҳор. Сумалакнинг тансиқ бўйлари гуркирайди. Қиз-жувонлар мусиқа оҳангига рақс тушиб, ўчоқ бошида сурон солишади. Момолар бош-қош. Менинг шуурида “Ўчоқ бошида она...” деган қўшиқ айланаверади...

Манзура ШАМС

Бу йил Зулфия номидаги Давлат мукофоти совриндори олам – олима, шоира, рассом, нотик, санъаткор, спортчи, Гурур, қувонч, умид майдонимизга янги орзулар, қатъий табриклаймиз.

бўлган қизларимизнинг ҳар бири ўз ўрнида нурли бир замонавий технология билимдонлари...
мақсадлар билан қадам қўйган бу дилбар сафни самимий

Қамчибек КЕНЖА,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган
ёшлар мураббийси

КУДЧА ХУКОЯДАР

АЛЛА

Энг сўнги урфдаги заррин, тор ва “ёқавайрон” либосларга бурканган, қулоқларию бармоқлари тилло тақинчоқлар билан мукамал “жиҳозланган”, юз-кўзлари бўёқлар остида асл ранги ва жозибасидан аллақачонлар мосуво бўлган ёшгина жувон гулдор ёғоч панжарали, тўртбурчак беланчадаги ялтироқ шойи матоларга ўралган боласини дам тебратар, дам қўлига олиб елим идишчадаги сутни митти оғизчасига тутар, аммо чақалоқ заифгина йиғидан – ғингшишдан тўхтамасди.

Диққати ошган келинчак йиғи аралаш минғирлаб, беланчакни жаҳл билан бир силтади-да, парёстикқа ёнбошлаганча, телевизорнинг овозини паст қўйиб, футбол кўраётган эрига нима қилсам бўларкин, деган маънода, нажот илинжида тикилди.

- Алла айтиб кўринг, – деди ота ўйиндан чалғигиси келмай, бепарволик билан.
 - Нима, мен сизга яллачиманми?! – деди ёш она энсаси қотгандай...
 - Ялламас, пошахон, қулоқми у ё пўстакнинг тешигими? Алла деяпман, алла.
- Келинчак эрининг кўзига бироз гезарган алфозда тикилди:
- Алла? Нима у алла?!.

ДУО

Маҳаллада “ўтириб қолган” – ёши ўттизларга борган бир қиз бор эди. Икки опаси турмушга чиқиб кетган, онаси иккови яшашарди. Камгап, аммо хушмуомала ва ўта меҳнаткаш эди – даладан гоҳ бошида, гоҳ орқалаб, сигирларига ўт таширди, чунки уларнинг бор-йўқ тирикчилиги ана шу сигир ва унинг сут-қатиғидан эди.

Фақат Яратган эгам унга қиз бола учун ош-нондан ҳам зарур хусн деган тансиқ неъматдан сал камроқ ато этган: ўрта бўйдан сал пастроқ, хипчагина, қолмишига, у ўзига унча қарамас, кўпинча сочлари пахмайиб юрарди. Доим энкайганича, терлаб-пишиб ўт ташиб, мол тагини тозалаб юрадиган одамнинг энгил-боши қанақа бўлишию ундан қандай бўй таралиб туришини тасаввур қилиш, менимча, унча қийин эмас.

Унга маҳалладаги ҳамма аёллар ачинишар, ер остидан зимдан назар солишаркан, бош чайқаб қўйишар, бечоранинг бахти очилишини сидқидилдан тилашарди. Чунки у меҳнаткашлигидан ташқари, оғир-босиқ, кўча-кўйда беҳуда юрмас, маҳалланинг сумалак пишириш ва бошқа тадбирларида ҳаммадан кўпроқ жонбозлик кўрсатарди. Ана шундай тадбирлар чоғида шўх қиз-жувонлар томонидан уюштириладиган хонаки “концерт”ларда ҳам бошқаларга ўхшаб ликиллаб ўйнайвермасди.

Яқинда ўша қизга совчи келган эди, бу хушxabар яшин тезлигида маҳаллага тарқалди.

- Куёв бўлмиш уйланмаган йигит экан.
- Ўзларига тўққина оиладан дейишяпти.
- Кўринишиям чаккимасимиш...

Бутун маҳалла бахтини берсин, деб уни қайта-қайта дуо қилишди.

КЎЗГУ

Эй, кўзгу, нега сен олифтарчилик қилиб, баъзи аёллар, қизларни ранжитасан? Нимага уларнинг чехра-қиёфаларини улар истагандай кўрсатиб қўя қолмайсан? Ё не-не соҳибжамоллар ҳам менга юкинади, деб ўзингдан кетиб, таъна-маломатга қолганинг маъқулми сенга? Ўзи сени одамзод яратган бўлса! Сен уларнинг бирини ундай, бирини бундай кўрсатасан. Ўзингча ҳақгўйман, борини кўрсатаман, дейсан-да. Балки, “Афтинг қийшиқ бўлса, ойнадан ўпкалама”, деган мақолни ҳам бандаларга сен ўргатгандирсан-да – ўзингни оқлаш учун. Мана, ҳақиқатгўйлигининг “шарофати” – бир четга ташлаб қўйишибди, ётибсан ҳаммаёғингни чанг босиб. Шундан ҳам хулоса чиқармайсанми? Ахир, муросаи мадора деган гаплар бор, қолаверса, ҳозир ким ҳақиқат қоида-сига амал қиляптики, сен риоя этсанг?! Бировларнинг иши тушиб турадиган нарсага ҳақиқатпарастликни ким қўйибди! Ўзингга қийин қиласан, холос. Бунақада ҳаётдан ҳам орқада қоласан, мана шунақа пана-пастқам жойларда ётаверасан иззату икромдан мосуво этилиб. Ўзингни ёмон кўрсатиб нима зарил сенга? Сал қўшиб-чатиб, тузукроқ кўрсатиб қўявер. Сендан нима кетарди, ё бирон жойинг камайиб қолармиди? Ахир ҳамма жабҳада шундай қилишади-ку. Барибир қачондир шундай авлодинг яратилади, унгача сен бу ишни баҳоли қудрат уддалаб, яъни одамларни иложи борица кўркароқ, чиройлироқ кўрсатиб туравермайсанми, сени чиннидай ярқиратиб, тўрига қўйиб қўйишмайдими, сен қаддингни ғоз тутиб турмайсанми, ҳамма ёнингдан кетолмай қолмайдими!.. Хўш, нима дейсан?

Кўзгу лом-мим демади. Афтидан, у сўзларимни тарозига солиб кўрмоқда эди. Аммо сукут – аломати ризо, деган гап ҳам бор. Яна, билмадим...

ТЕЛЕФОНДАГИ ЙИҒИ

Кечқурун хонада бир ўзим китоб варақлаб ўтирган эдим, телефон беҳосдан қисқа жиринглади, тўхтади. Қизларимдан ё бошқа яқинларимдан бири гудок ташлади, шекилли, деб рақамларга ҳам қараб-қарамай қайтариш учун беихтиёр мобил тугмачасини босдим. Аммо мен “Ким бу?” дейишга улгурмасимдан гўшакдан қиз боланинг “Кечирасиз, адашибман”, деган майин овози келди.

– Майли, шунақасиям бўлади, қизим, – дедиму сўзлашгични ўчирдим.

Шу заҳоти кўнғироқ яна чалинди. “Энди буниси ким бўлди экан”, деб қулоғимга тутдим.

– Ҳозирги сўзингизни яна бир қайтарворинг, – деди бояги товуш эгаси ҳовлиққаннамо.

Хушёр тортдим. Ножўя гап айтмадим, шекилли, деган гумонни хаёлимдан ўтказдим, шоша-пиша сўрадим:

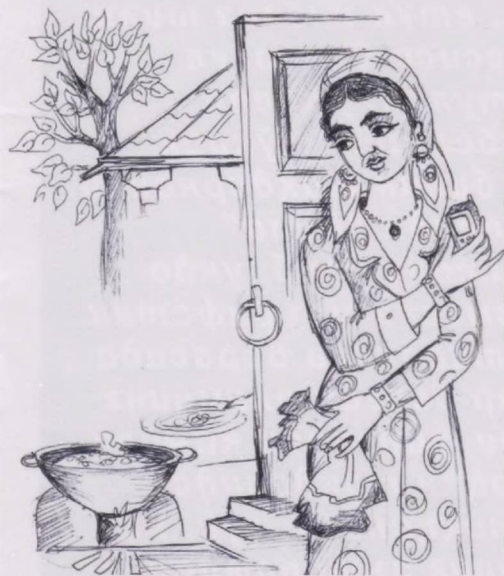
– Нима дедим? Қайси сўзимни?

– “Қизим...” деган сўзингизни... – нариги ҳудуддаги сас бирдан сустлашгандай, маҳзунлашгандай туюлди.

– Бўпти, қизим, бирмас, бир неча марта айтганим бўлсин, қизим, – дедим енгил нафас олиб.

– Бу сўзни анчадан бери эшитмай қўювдим, раҳмат сизга...

Шундан кейин паст товушда йиғи саси келди-ю, телефон ўчиб қолди. Қайта кўнғироқ қилишга юрагим бетламади.

КЕЧИККАН ЎТИНЧ

Эллик йиллар муқаддам улар бир-бирларининг кўйида Юсуф ва Зулайҳодек куйишган, аммо тақдир уларни бир-бирларига раво кўрмаган эди. Бир куни эркакдан элчи келди.

– Ҳай, эгачи, фалончи сизни узоқдан бўлсаям бир кўрсам, деяпти.

Аёлнинг киртайган кўзлари бир чарқладию, бош чайқади.

– Мениям уни жуда кўргим келади, лекин... Кўринишни хоҳламайман.

МАНТИҚ

– Сиз эркаклар, ҳаммангиз ҳам шунақасизлар, – деди жувон димоғ-финоқ билан, – сизларга сал кулиб қўйса, бўлди, дарров тилларинг ё қўлларингга эрк берасизлар...

– Биз жуда кўпчиликмизми? – сўради эркак.

Аёл қизариб кетди.

АМАЛДОРНИНГ ҚИЗИ

– Оғайни, қайнотанг амалдорликдан тушиб чатоқ бўлди-да, а?

– Қайнотамнинг амалдорликдан тушгани унчамас-у, хотиннинг амалдорнинг қизилигидан тушмаётгани чатоқ бўляпти.

ҚИЗЛАР СУҲБАТИДАН

– Йигитларга, турқи тароватига ажабланибми, биронтасига ўхшатибми ё беихтиёрми, бир назар ташлаб қўйсанг, бас, бир балоси бор, шекилли, деб, дарров изингдан тушишади ё гап отишади.

– Нимасини айтасиз, жиддий, сипо юрсанг, писмиқ, совуқ дейишади, шўхроқ бўлсанг, шарм-ҳаёси кам, ўзини тутишни билмайди, деб минғирлашади. Ё сиз айтгандай, бир балоси бор, деб, кўз сузишади. Бир нарсасанг, яна хафаям бўлишади. Бир куни биттасини бопладим. Бекатда турсам, жа тикилиб, сузилиб қолди. Ўзи қоратаппи бир нарсаси.

– Ҳа, гапингиз бормиди, оппоқ йигит, – дедим.

– Йўқ, йўқ, – деб жилворди.

– Ўл-а, қалай экансан, сузилишдан олдин айтадиган гапингни ўйлаб олмайсанми, – дедим. Ичимда маза қилиб кулибман.

Байрам арафасида адабиётимиз, тилимиз, тарихимиз жонкуярларидан бири, жадидчилик ҳаракати тарвиботчиси, дастлабки жадид мактаблари асосчиси, биринчи ўзбек профессори, таниқли адиб, шоир, драматург, журналист Абдурауф Фитратнинг қизи - моҳир педагог, етук инглиз тили мутахассиси Севаргул Кароматуллаҳўжаева “Мўътабар аёл” кўкрак нишони билан тақдирланди.

Ўз даврида “Оила” номли рисола ёзиб, унда оналаримизга маърифатли қизлар тарбияси борасида сабоқлар берган олимнинг орзулари фарзанди камоли, унинг ёрқин тақдирида рўёбга чиққандек, гўё. Биз онахоннинг эътирофдан нурланган чехраларидан шу ҳақиқатни уққандек бўлдик.

**Оила ва хотин-қизлар қўмитаси
Ахборот хизмати**

БИР ЖОЙДА КЎКАРГАН ДАРАХТ

Республикамизнинг нуфузли нашрларидан бири – “Ишонч” газетасининг мухлислари борки, тахририятда чорак асрдан зиёд меҳнат қилиб келаётган Комила Боймуродовани яхши билишади. У фаолиятини мусахҳиҳ ёрдамчиси вазифасидан бошлаган. Маълумки, бу иш эгасидан саводхонлик, билимдонлик, айниқса, ҳушёрликни талаб қилади. Комила мунтазам равишда ўз устида ишлагани боис мусахҳиҳ, хатлар бўлими ҳисобчиси, таржимонлик марраларини ҳам қадам-бақадам эгаллади. Айни пайтда “Хатлар ва мухбирлар билан ишлаш” бўлимида фаолият юритади. Юртимизнинг турли гўшаларидан “Ишонч”га ишончли муждалар йўллайдиган қаламкашларнинг мақолаларини бўлимларга етказиш, бўлим ходимларининг фикрларини муаллифларга билдириш, бир сўз билан айтганда, адолатли чиғириқлардан ўтиб, газета юзини кўрадиган материалларнинг пишиқ-пухталиги, ўқишли бўлишида бошқа журналистлар қатори Комиланинг ҳам ҳиссаси катта. “Ўқиб, ўрганган олим”, деган нақлни яхши биламиз. “Ялт” этган истеъдод учқуни бор инсонлар ҳам ўқиб, ўқиганларидан сабоқ олаверса, яхшигина қалам эгаси бўлиши мумкин. “Ишонч” газетасининг йиллик таҳламларида чоп этилган ҳамкасбимиз ижодига мансуб мақола, ҳикояларни кўздан кечирганимизда айтилган фикрнинг тўғрилигига амин бўламиз. Дейлик, “Ойижон” деб номланган ихчам бир қатраси... Қизча ойисидан:

– Мен нима қилсам сиз қаримайсиз? Бизни ташлаб кетмайсиз? – дея сўрайди.

– Сизни яхши кўраман, деб тез-тез айтиб турсанг, одобинг, озодалигинг, чаққонлигинг билан бизни хурсанд қилиб турсанг, мен узоқ умр кўраман, – дейди она. Эҳтимол, бу суҳбатга катта бир мазмун сингдирилмагандир. Лекин ҳар қандай муносабатларга меҳр-муҳаббат қувват беради, деган азалий, керакли сабоқни уқамиз. Журналистнинг ўзига хос жиҳатларидан яна бири шундаки, маҳоратини қисқа баёнларда кўрсата олади. “Қўнғироқ” сарлавҳали қатраси ҳам фикримизни далиллайди. Воқеа қаҳрамони – аёл. Асоссиз рашк туфайли дилозорлик қилади. Шунингсиз ҳам турмуш чорраҳаларида қийналиб яшаётган ўзидай бир инсоннинг одамлардан кўнглини қолдиради. Аёлнинг кўрки

фақат сувратида эмас, уни аслида сийрат гўзаллаштиради, деган фикрни қаламкаш ўзига хос йўсинда ўқувчиларга етказиб беради. Баъзан ҳаётда тўрт мучаси соғлом кишилар ҳам орзу-умидларсиз, интилишларсиз рангсиз ҳаёт кечиради. Тирикчилик борасида ҳам бировларнинг қўлига қарашдан хижолат тортмайди. Шу маънода Комилахоннинг меҳнат билан зийнатланаётган ҳаёти, фаолиятида катта ибрат бор.

– Мени Оила ва хотин-қизлар кўмитасининг “Мўътабар аёл” кўкрак нишонига муносиб кўришди. Хурсандман, – дейди бир қучоқ гуллар ичида гулларга ўхшаб турган қаҳрамонимиз.

Қисмат инсонга қачондир синов бериб синаган бўлса, бошқа пайт бошини силаб, меҳнатини қадрлаб сийлайди. Доим сизни сийланганлар қаторида кўргимиз келади, Комилахон!

Қутлибека РАҲИМБОЕВА

**Ўзбекистонда
хизмат кўрсатган
маданият ходими
Замира Бегимқулова
юртдошларимиз
севиб томоша
қиладиган “Гулхан
атрофидагилар”,
“Туташ тақдирлар”,
“Опа-сингиллар”
каби сериалларнинг
режиссёри. У тасвирга
олган воқеаларда
қизлар, аёллар сабр-
бардош тимсоли
сифатида намоён
бўлишади.**

Қишлоғимизнинг Қумри аяси эди

ОНАМ катта ҳарфлар билан ёзи-
лишга муносиб инсон бўлган. Каттаю
кичик уларга Қумри ая, деб мурожаат
қиларди.

Улар 1924 йил 23 февралда Андижон
шаҳрида савдогар оиласида туғилган.
Оталари Каримқул бобомнинг савдо
дўконлари бўлиб, ўзлари қассобчилик
билан шуғулланган. Ўша пайтлари бун-
дай ўзига тўқ оилаларнинг, деярли,
ҳаммаси қулоқ қилинган, Бундай аччиқ
қисмат сулоламиз бошига ҳам тушган.
Бобом, бувимларни бир этак кичкина
болалари билан зах, қоронғу уйга қамаб
қўйишган. Онам бу кунларни эс-эс би-
ларди ва ўрни келганда бизга гапириб
берарди:

– Дадам қайбир вақтда бир инсон-
га яхшилик қилиб қўйган экан. Мана шу
киши биз қамалиб ўтирган жойда нозир-
лик вазифасини адо этаркан. У яхши-
ликка яхшилик билан жавоб қилиб, ўзи-
ни хатарга қўйиб бўлса-да, бизни тунда
қочириб юборган.

Юз-юзлаб хонадонларнинг осуда ҳа-
ётини бузган, болаларини зор қақшатиб,

ота-оналарини йиғлатган ўша машъум
кунлар ҳақида волидамнинг хотирала-
рини тинглар эканман, қаттол сиёсатга
ем бўлган болаликлари учун афсуслар
чекаман. Қамокдан қочган билан осмон
узоқ, ер қаттиқ, бобом чирқиллаган
жонлар билан қаердаям осойиш то-
парди? Болаларини мустабидларнинг
тўрига илинмаган қариндошларига
тарқатиб беришиб ўзлари қўлларида
кичкина чақалоқ билан дарбадар бўлиб
юришибди. Онам – сочлари жамалак
Қумричанинг гарданига фарғоналик бир
қариндошлариникида яшаш тушибди.
Табиатан анча эркин, ота-онасининг
эркаси бўлган қизалоқ бегона шароитда
сиқилиб қолади ва бир куни ҳеч кимга
сездирмай уйдан чиқиб кетади. Яхши-
лар кўмаги билан ота юрти Андижонга
етиб олади. Қишлоғини, ҳатто, уйини
ҳам топиб боради. Бироқ уйини ҳукумат
тортиб олиб, идорага айлантирган экан.

– Сен бу ерда ўралашма, қизиллар
сезиб қолса, қамаб қўйишади. Ота-онанг
Қўқонқишлоқда бўлса керак, – дей-
ишади уни таниганлар. Яратганим бу

муштдек қизчага отнинг калласидек юрак берган эканки, одамлар дараклаган жойни ҳам топиб боради. Аммо излаганлари у ерда ҳам йўқ... Худойимнинг раҳми келибми, яна меҳрибон инсонларга дуч келади.

– Ширингина экан, дарё-парёга тушиб оқиб кетмасин. Рустамбекларга Аллоҳ фарзанд бермади, тирноққа зор. Қизалоқни уларга олиб бориб берайлик. Ота-оналари топилса, топилар. Топилмаса кўчада қолмайди, – дейишади. Шу билан онаизорим Рустам амаки ва Сарвинисо аяларнинг тутинган қизлари бўлиб қолади.

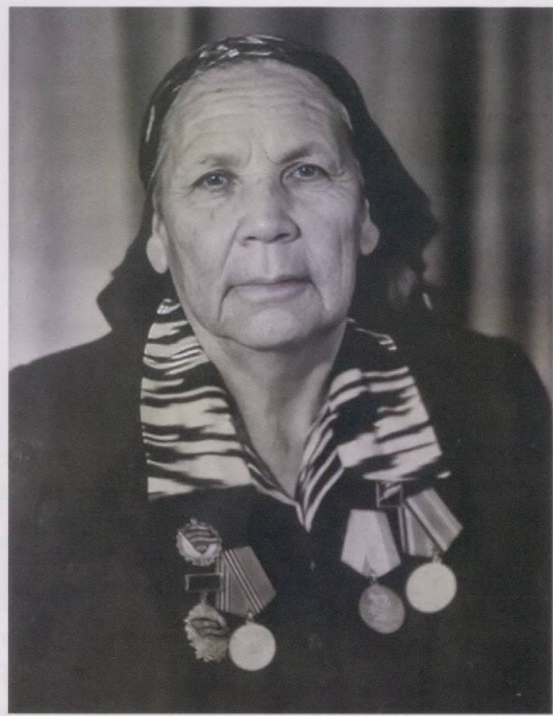
Меҳрибоним кейинчалик бу воқеаларни гапириб берар экан, эртақ тинглагандай бўлардик. Қумри Каримқул қизидан Рустам қизига айланиб мактабларга боради, вақт ўтиб укаларидан бирини ҳам топади. Янги оиласи онамни ўз боласи каби, балки, ундан ҳам зиёдроқ яхши кўради. Аммо ўсмир ёшига етганида унга ҳақиқий ота-онасини топиш бахти насиб этади:

– Рустам дадам овчи эдилар. Нигоҳлари ўткир, қаттиққўл инсон бўлган. Лекин мени ўз оилам олиб кетганида, бағирларига босиб тоза йиғлаганлар... Онам бу гапларни гапириб кексайганларида ҳам кўзларига ёш оларди. Лекин Қўқонқишлоқдаги яқинларини унутмайди, тез-тез бориб туради. Улар ҳам қизларидан бот-бот хабар олишади. Бу пайтда шўро сиёсати анча юмшаб, бобо-бувиларим оқланишган бўлса-да, узоқ вақт уй-жойсиз яшаганликлари, муқим ишлари бўлмаганликлари боис тирикчиликлари оғир экан. Рустам дадалари, Сарвинисо аялари ҳар гал Фарғонага келганларида, фақат тутинган қизларига эмас, бутун оилага кийим-кечак, ҳатто, кўрпа-тўшакларгача олиб келишар экан.

Онам мактабни тугатгач, қишлоқ хўжалик техникумининг ҳисобчилик бўлимини битирган. Шиддатли, киришимли бўлгани учун иш бошлагач, кўп ўтмай, раҳбарлар назарига тушади. Тошкентга раҳбарлар тайёрлаш курсига ўқишга юборишади. Шу орада Иккинчи жаҳон уруши бошланиб қолади. Эндигина ўн етти баҳорни кўрган онамни хўжаликка раис этиб тайинлайдилар.

– Жуда оғир даврлар эди. Қаҳатчилик, қишлари совуқ. Бунинг устига ҳар кун бир хонадонга “қорахат” келади. Фронтга эса дон керак, пахта керак. Етиммисан, аёлмисан, кексамисан, жонинг бўлса, ишлашинг керак...

Уруш кўрган одамлар баъзан ўша давр-

ларни эслагиси келмайди, онам эса бизга шу тарзда гапириб берарди, хотиралардан қочмасди. Овқатни совуқ, нонни қаттиқ, деб гап топсак, одамлар нон ушоғига ҳам зор бўлган ўша кунларни эсла-тиб турардилар.

Дадам Латифжон Исмоилов барча йигитлар қатори фронтга кетган. Қайтиб келганларида ҳам онам хўжалигимизни бошқараётган шаддод, тутган жойидан кесади-ган қиз бўлган. Дадам институтга ўқишга кирган, ҳар куни онам яшайдиган кўчадан ўтиб, шаҳарга қатнар экан. Баланд бўйли, келишган йигит камолга етиб турган қизнинг диққатини тортган.

– Чиройли инсонларни яхши кўраман, – дерди онам кейинчалик ҳам.

Ўша кўчада отамнинг опалари Жаннат аммам ҳам яшаганлар. Раис бўлса-да, юрагига муҳаббат олови тушган расида қиз эмасми, аммамларникига кириб, кўнглини очади. Шу-шу қариндош-уруғлар орага тушиб, 1946 йил тўйлари бўлган. Отам раҳматли жуда ўқимишли инсон эдилар, бизни шеър билан уйғотганлари эсимда.

Ота-онам икки хил табиатли бўлишса-да, жуда аҳил яшашган.

Волидам кўчада эр кишининг вазифасини адо этса-да, оилада аёл эди. Биз ёш пайтларимизда ҳам уйимиз доим саришта бўларди. Айниқса, онам ўқишимизга қаттиқ турарди. “Тўрт” баҳо олсак ҳам койиш эшитардик... Энг муҳими, онамга фақат биз эмас, бутун қишлоқ ишонар эди. Ҳали қуёш кўтарилмай, кўрпамиз совумай сўримизга кимдир маслаҳатга келиб ўтирар эди. Ким ўғли учун қай хонадонга совчиликка боради, қизини кимга унаштира, тўғри бўлади, аразлашганлар, жанжаллашганлар... Волидам ҳаммани сабр билан тинглар, ҳеч кимга овозини кўтармас, маслаҳат пишгач, келганларнинг чехрасидаги мамнунликдан билардимки, қарор адолатли бўлган. Йиллар онамнинг сочларига оқ туширди, давлат

ишларидан нафақага чиқди...

– Қумри ая ҳам терговчи, ҳам оқловчи, қораловчи, қози ҳам ўзлари, – деб гапиришарди ҳамқишлоқларимиз ўша пайтларда ҳам.

Биз – тўртта фарзанд ҳамиша онамни ўзимиздан баланд, дадил билганмиз. Менинг тақдирим телевидение билан боғланди, режиссёр бўлдим. Волидам хоҳлагандай, касбимга сadoқатли бўлдим. Укаларим ва синглим ота касбимиз – ўқитувчиликни танлашди. Эл учун, оила учун чеккан заҳматлари қадрланди, Президентимиз фармонларига кўра, “Шуҳрат” медали билан тақдирланди. Бир умр меҳнат дунёсида яшаган, гоҳ элга бош бўлган, гоҳ эл кўйида оташ бўлган онам Қумри Исмоилова 84 ёшида дунёдан ўтди. Майитни қабрга қўйиб қайтишгач, Қуръони карим тиловатидан сўнг марҳума ҳақида гапириша бошладилар. Негадир ҳамманинг юзига табассум қалқди. Ҳатто бағримиз қонаб турган биз ҳам онаизоримизнинг қизиқ сўзлари, кутилмаган ўхшатишлари, одамларга чиппа ёпишадиган лақаблар топишларини ўйлаб, қалбимизда кулгига майл уйғонди.

– Қумри аямизни кўзда ёш билан эслаб бўлмайди, ҳаётсевар инсон эди, – деди отинойи.

Ҳалоллик, меҳнатсеварлик, сабру бардошда бутун умр бизга ўрнак бўлган онажонимнинг жойлари жаннат, охирашлари обод бўлсин!

ҲАЁТ ҚЎШИҒИ

Ҳикоя

“Шипп-шипп, шипп-шип”... Эрталабдан бери қўшининг ҳовлисида тинимсиз эшитилаётган мана шу товуш миямга бир маромда урилади. Шу овоз қурмагур бирпасгина тинса, озгина дам олсам, дейман. Қаёқда, асло тинмайди. Турмуш ўртоғимдан хафа бўламан: гадой-топмас бу жойга мени олиб келаётганда нимани ўйлаган экан? “Тинчгина дам оласан, ҳеч ким асабингга тегмайди”, деган эди. Мана икки кундирки, “шиппиллаган” қадам товуши тинмайди. Девор ортидаги одам бир жойда тек ўтиролмайдиган дардга йўлиққанми, билмайман. Ишдаги, рўзғордаги ташвишлардан кўнглим зада бўлиб, осойишталик излаб бу ерларга келгандим. Лекин манави лаънати товуш дам олгани қўядими?!

Анчадан бери бошим тинимсиз оғрийд. Ташхис қўувчи аппаратларнинг, деярли, ҳаммасидан ўтдим. Оғриқ қолдирувчи дориларнинг қайбири неча соат таъсир қилишини зўр доришунослардан ҳам яхшироқ билиб олдим. “Асабларингиз чарчаган, дам олишингиз керак, яхшилаб ухлашга ҳаракат қилинг”, дейди невропатолог шифокорим. У тавсия қилган дориларни ичиб, ухлайман. Аммо дам олганимни билмайман. Бошимдаги оғриқ тўхтамайди. Шифокорим: “Мияда қон айланиши яхшимас”, дейди, яна бир сафар “мигрень” деса, бошқа сафар “шейний остеохондроз” дейди. Оғриқ эса тўхтамайди. Гўё дунёнинг ҳамма ташвишлари менинг бошимда тўпланган-у, уларнинг гирдобидан ҳеч қачон чиқиб кетолмайдигандек, тушкунликка тушаман. Назаримда, мен билан ҳеч кимнинг иши йўқдек, ҳамма ўз дарди билан оворадек туюлади.

Уйда эса ҳамма қош-қовоғимга қарайди. “Онанг асабийлашмасин, жуда чарчаган”, дейди болаларимнинг отаси. “Онамдан сўра-чи, кўнгли нима тусаяпти, қандай овқат пиширайлик?” дейди қизим укасига. Мен эса ҳеч нарсани ва ҳеч кимни кўришни истамайман. Тажанг, асабий бир аҳволда ишга бораман, уйга келаман... Азоб берувчи оғриқ ўша-ўша...

“Ишингни йиғиштир, менга саломатлигинг керак, дўхтирлар ҳаво алмаштирсин, дейишяпти. Тинчгина бир жой топдим, дам олиб келасан”, деди бир куни турмуш ўртоғим. “Санаторийга бормаيمان, дорию игналардан чарчадим”, дедим. “Тоғларнинг орасида бир уй, ҳеч кимса йўқ”, деган хабарни эшитиб кўнглимга бироз хотиржамлик инди.

“Ўша ерда кимдир менга қарашса, бир ўзим ёлғиз дам олсам бўладими?” дедим эримга инжиқлик билан. “Майли, ўзинг биласан. Ўша ерлик бир аёл бор экан, ҳамшира, гаплашиб кўрамиз, хўп деса муаммо йўқ”, деган гапини эшитиб чиройим очилди.

Чиндан ҳам жуда овлоқ жой экан. Тоғ йўлидан анча ичкарига кирилгач, икки қоя орасидан оқиб тушаётган зилол сувли ариқ бўйида бир-бирига ёндош қилиб, қурилган беш-олтита далаҳовлидан бирини менга беришди.

Табиат жуда чиройли. Ҳовли озода,

шинамгина. Мен ёқтирган оппоқ атиргуллар очилиб ётибди. Бир текисда экилган райхон ва хиналар кўзни қувнатади. Ташқаридаги ариқдан ҳовлигача сув олиб кирилган, унинг устига сўри ўрнатилган. Ям-яшил майсазорга туташ чўмилиш ҳовузида мовий осмон аксланган сув жи-мирлайди. “Тавба, одам оёғи етмайдиган жойларниям шундай обод қиладиганлар бор экан-да”, деган ўй кўнглимдан ўтди.

Раҳима опа олтимиш ёшлардаги истараси иссиқ, очиқ чехрали, юз-кўзлари табассумга мойил аёл экан.

Эрим бу ернинг менга қанчалик ёққангани юз-кўзимдан уқиб олди, шекилли:

– Сен учун атайлаб қидириб топдим. Истасанг бир ой тур, истасанг, беш-олти кундан кейин қайтарсан. Бирор нарса керак бўлса, кўнғироқ қил. Шу хилват жойга сени ташлаб кетиш, менга ёқмайди, хавотирланаман, аммо на чора, шунақа тинчликни истаётган экансан, ўзинг биласан, – деди.

– Раҳмат, – дедиму анчадан бери унга бу сўзни айтмаганимни ҳис қилдим.

Дунёнинг ташвишларию бошимдаги оғриқдан нолийвериб, турмуш ўртоғимга раҳмат айтишни ҳам унутибман. Ваҳоланки, у эртадан кечгача мен учун югуриб-еларди.

Ҳовлидан яққол кўриниб турган тоғ чўққиларига термилиб, уларнинг ҳайбатини ҳис этгандек бўлдим. Чарчоғим ариди. Ошхона тарафдан шўрва ҳиди димоққа урилди.

Ҳовли чеккасидаги икки туп сувтол соясига қўйилган сўрига бориб ўтирдим. Одамга хуш ёқадиган салқин ҳаво. Ариқ бўйидаги райхонлар бир текисда силкиниб, атрофга ифор таратади. Хушхўр шўрвадан кейин мириқиб чой ичдик. Оёғимни ариқдаги муздек сувга солиб, роҳатландим. Атрофни айландим. Офтобнинг тафти пасайиб, салқин туша бошлаган паллада ҳовлидан ташқарига чиқдим ва ариқ ёқалаб, тоғ тарафга юрдим. Болалагимдан баландликка чиқишни, энг баланд чўққидан атрофни томоша қилишни ёқтираман. Тоғнинг этагига етиб келсам бас, ҳеч ким мени юқорига чиқишдан тўхтатиб қололмайди. Бу сафар ҳам оёқларим оғриб кетгунча тикка қояга тирмашдим. Атрофда, деярли, ҳеч ким йўқ. Оқшомга яқин ҳориб-чарчаб келганимда Раҳима опа кечки овқатни тайёрлаб кутиб ўтирган экан.

– Эҳтиёт бўлинг, синглим, тоғ йўли сирпанчиқ. Худо асрасину, йиқилиб кет-

сангиз, бу ерларда сизни ҳеч ким пайқамайди, тагин бирор ўнгирда қолиб кетманг, – деди меҳрли овозда.

Кечки овқатдан кейин кўзим илина бошлади. Шунда бошимда ажиб бир тиниқишни ҳис этдим. Ажабо, бир йилдан бери бир дақиқа бўлса-да тинмаган оғриқ бирдан ғойиб бўлганди.

* * *

Эрталаб кўшни ҳовлидан эшитилаётган бир меъёрдаги “шип-шип, шип-шип” деган қадам товушларидан уйғондим. Бирпас қулоқ солиб ётдим, кимдир, йўлак бўйлаб оёғини судраб юраётганди. Орадан ўн-ўн беш дақиқалар чамаси ўтса ҳам товуш тинмади. Гўё кимдир атайлаб, оёғини судраб босар: “шип-шип, шип-шип” деган овоз бир текисда бошимга тўмоқдек уриларди. Шу пайт яна миямда оғриқ бошланганини сездим.

Нонуштадан кейин яна қоя тарафга отландим. Раҳима опа эътирозга оғиз жуфтлади-ю, аммо ҳеч нарса демади. Чошгоҳгача тепаликка интилдим, кечагидан кўра кўпроқ йўл босдим. Текис тош устига ўтириб атрофни кузатдим. Мен тушган уйга туташ ҳовлилар кафтдек кўринади. Бизга бир девор қўшниникида кимдир эмаклагудек бўлиб, узун йўлакнинг у бошидан бу бошига тинимсиз бориб келарди. Шунинг қадам товуши экан-да, нима бало, бошқа қиладиган иши йўқмикан, деб ўйладим.

* * *

Раҳима опа жуда ажойиб аёл экан. “Учта ўғлим бор. Ҳаммасини уйлантирганман. Келинларим яхши. Аммо уйда ўтиргим келмайди. Ҳамшираликдан нафақага чиқдим. Ёшим олтимишга яқинлашиб қолган. Икки йил аввал чолим раҳматли қазо қилди. Ўзиям худди сизнинг эрингизга ўхшаган меҳрибон киши эди. Ҳар доим кўнглимга қарарди. Аммо охирида ташлаб кетгани ёмон бўлди-да, – дейди оғир хўрсиниб. – Ёнингиздаги суянчиқдан қўймасин экан. У кишидан кейин еру осмонга сиғмай қолдим. Энди ишлаб, бошқаларга озгина бўлса-да яхшилик қилиб овунаман. Ишимнинг савобидан болаларимнинг отаси ҳам баҳраманд бўлаётгандек кўнглим таскин топади. Шу далаҳовлиларнинг эгаси билан шартномам бор, келган меҳмонларга қарайман. Гоҳида эрталаб келиб, кечқурун кетаман, гоҳида шу ерда кечаси ҳам қоламан. Мана эрингиз аввалига кундузи қарашиб турсангиз бўлди, деганди. Кейин бирдан фикри ўзгарди. Кечқурун ҳам

келинийизи ёнида қолинг, деб илтимос қилди”.

Уни кузатаман. Бир қарашда оддий ўзбек аёли. Эрталаб сахармардонда туриб, ҳовлини супуриб-сидиради, сув сепеди. Райҳонлар тагини юшатиб, уруғлаган шохларини чеканка қилади. Иш орасида хиналар тагида ўсган ўсмадан беш-олти япроқ узиб, сўлитиб қўяди. Тоғ сайридан қайтганимдан кейин уни сиқиб, мени ҳам ўсма қўйишга ундайди. Баъзида мен билан бирга тоққа чиқади. Қандайдир гиёҳларни териб, уларни салқинда қуришиб, пакетларга жойлайди. Кун бўйи бир дақиқа тиним билмайди-ю, чарчадим деганини эшитмадим.

Бу ерда ҳамма нарса кўнглимдагидек. Болаларим, эрим ҳар куни икки-уч марта кўнғироқ қилиб ҳол-аҳвол сўрашади. Овозимдаги хотиржамликдан уларнинг ҳам кўнгли ёришгандек. Дориларсиз ҳам бош оғриғим безовта қилмаяпти. Фақат девор ортидан келадиган ёқимсиз товушгина тинчимни бузади. Баъзан бир-икки соат, баъзида эса уч-тўрт соатгача тинмайди. Худди кимдир атайлаб эски калишини судраб, у ёқдан-бу ёққа юриб, ғашимга тегмоқчи бўлаётгандек туюлади.

* * *

Жуда толиқдим. Девор оша: “Тинчлик берасизларми, йўқми?” дея бир-икки марта бақариб ҳам кўрдим. Ўғлим телефон қилганида атайлаб девор тагига келиб овозимни баралла қўйиб: “Кимдир атайлаб ғашимга тегади, даданг тинчгина деб топгани, мана шу ерда ҳам онангга осойишталик йўқ, болам”, деб ёзғирдим ҳам. Шундан кейин бироз камайди. Тоққа чиқиб кетаётганимда қўшнинг йўлагига у ёқдан-бу ёққа бориб келадиган ўша шарпа, уйга қайтишим билан тиниб қоладиган бўлди.

* * *

– Қўшнига бир коса овқат узатсам майлими? – деди Раҳима опа кечки пайт дастурхон тузаётиб. – Шўрлик қиз бугун ёлғиз қолибди. Онаси иш билан кетганмиш, кечроқ келаркан. Ўзи бирор нарса пиширолмаса керак, деб ўйлаяпман.

– Бемалол бераверинг, иккаламиз қанчаюм овқат ердик. Истаса бу ёққа чақиринг. Биз билан бирга тамадди қилсин, – дедим ўзим истамаган ҳолда саховатпешалигим тутиб.

Опа менга миннатдорлик билан қараб қўйиб, шоша-пиша қўшникига йўрғалади. Бироздан кейин гавдасини бироз эгиб, оёғини аранг судраб босаётган,

қўлтиқтаёққа суянган йигирма ёшлардаги ногирон бир қизни бошлаб келаётган Раҳима опа бизни таништирди:

– Бу – Муниса...

– Келинг, синглим, – хушламайгина ўрнимдан қўзғалиб, сўрашиш учун қизга қўл узатдим.

– Ҳар куни тоққа чиқиб кетаётганингизда сизга ҳавасим келади, – деди у самимий жилмайиб. – Қанийди, опам билан бирга мен ҳам чўққиларга тирмашсам, деб орзу қиламан.

– Яхши ният, албатта, ижобат бўлади, – дедим китобий тилда гапираётганимни сезиб турган бўлсам-да.

Чунки унга нима дейишни билмаётгандим. Орага ноқулай жимлик чўкди. Раҳима опа овқатни сузиб келганидан кейингина гапимиз-гапимизга қовуша бошлади.

– Бошингиз оғримаяптими? – деди қиз минг йиллик қадрдонидан кўнгли сўраётгандек самимият билан.

– Буни қаердан билдингиз?

– Ҳар куни Раҳима холам сиз учун тоғдан гиёҳлар териб келаётганини кўраман. “Шу синглимни дуо қил, бош оғриғи ҳам ёмон-да, дунё кўзингга тор кўринади”, дейдилар.

Раҳима опага саволомуз кўз ташлайман:

– Чойни хушхўр қилади, деганингиз, ҳали мен учун дори-гиёҳими?

– Ҳа, синглим, мен анчадан бери гиёҳлар илмини ўрганаман. Эрингиз илтимос қилган. Биламан, гиёҳлару табиларга унчалик ишонмас экансиз. Аммо табиатнинг ўзи бир табиб-да.

– Бундай қарасам, иккимиз ҳам дардмандга ўхшаймиз, сизга нима бўлган? – дедим Мунисанинг оёғига ишора қилиб.

– Икки ярим йил аввал автоҳалокатда қаттиқ жароҳатландим. Дўхтирлар юролмайди, дейишганди.

– Мана, юряпсиз-ку...

– Бу осон бўлмаган, опа. Олти ой бир жойдан жилмай ётдим. Онам газета-журналлар олиб келарди. Шуларни ўқиб овунардим. Бир куни уйимизга акамнинг институтдаги курсдош ўртоғи меҳмон бўлиб келди. Ўша пайтда ҳовлидаги сўрида, хонтахтада ўтиргандим. У менинг мана бунақалигимни сезмаган. – Кейин қиз оғир бир сўлиш олиб, оёғига ишора қилди: – у ҳар нарсаларни баҳона қилиб тез-тез келадиган бўлиб қолди. Тасодифни қарангки,

хар сафар у келганида мен хонтахта ёнида китоб ўқиётган ёки “Ноутбук”да интернетдан ўзим учун қизиқарли бирор маълумот излаётган бўлардим: мени ёқтириб қолганига шубҳам йўқ эди. Худди уни алдаётгандек виждоним қийналарди. Бир куни унга ҳеч қачон юролмаслигимни, ҳатто қўлтиқтаёққа суяниб ҳам тура олмаслигимни айтдим. “Ҳазиллашманг”, деди ишонқирамай. Шу пайт акам ичкаридан чиқиб, “Энди уйга кириб дам оладиган пайтинг бўлди, қани ўзимга кел-чи”, деб мени кўтариб хонамга олиб кириб кетди. Шундан кейин ўша йигитни қайтиб кўрмадим. Бу воқеа кўнглимга жуда оғир ботди. “Наҳотки, бир умр мана шундай нотаваон бўлиб ўтсам, одамлар мендан ўзини олиб қочса”, деган ўй ич-этимни еб ташлади. Шундан кейин, кичкина бўлсаям, бир умид топармиканман, деб китобларни, айниқса, интернетни титкилай бошладим. Мен каби ҳолатга тушган бир йигитнинг жуда катта ирода билан оёққа туриб кетгани ҳақида ўқиб қолдим. У бажарган машқлари ҳақида маълумот берганди. Дўхтир билан гаплашдим. “Осон бўлмайди, эҳ-ҳей, қанча оғриқларга чидашингиз, қанча машқ қилишингиз керак. Кучингиз етмайди-ёв”, деди у. “Агар умид бўлса, нимага уриниб кўрмаслигим керак”, деб қатъий туриб олдим. Оёғимни ерга босиш учун бир ярим йил тинмай ҳаракат қилдим. Гоҳида йиғладим. Бақирдим. Дод солдим. Лекин барибир юрмагунимча тинмайман, деб ҳаракатдан тўхтамадим. Охири мана, қўлтиқтаёқ билан юришни уддаладим. Ҳозир буниям, – у қўлтиқтаёғига ишора қилди, – ташлашнинг ҳаракатидаман. Биламан, оёқ товушим сизга ёқмаяпти. Уйимизда қўшнилари ҳам зада бўлиб кетишган. Охири акам мана шу овлоқ жойни топиб берди. Онам иккимиз баҳордан кузгача шу ерда яшаймиз. Ҳар куни машқ қиламан. Нима қилай, эртадан кечгача юрмасам, ҳаракат қилмасам бирор натижага эришолмайман-да. Мениям орзуларим бор, опа. Оёққа турсам, ҳамширалик курсида ўқийман. Ёрдамга муҳтож одамлар жуда кўп. Уларга қўлимиздан келганча қарашишимиз, ёрдам беришимиз керак-ку!

Муниса кўзларини жавдиратиб, ўзини оқламоқчи бўлаётгандек тўлиб-тошиб гапирар, мен эса ҳаётнинг оғир синовига дуч келиб, ерпарчин бўлган

ва нихолдек қаддини минг машаққат билан қайта тиккалаётган бу қизга нима дейишни-да билолмай ҳайрон эдим. Аслида у менинг таскинимга муҳтож ҳам эмасди.

* * *

Алламаҳалгача кўзимга уйқу илинмади. Эмаклаб бўлса-да ҳаёт учун курашаётган Мунисанинг олдида ўзимни бироз заиф ҳис эта бошлагандим. Ахир, унинг дарди меникидан юз чандон оғирроқ-ку. Аммо иродаси бутун экан. Ўз ҳаётим, яқинларим, менга ато қилинган неъматлар ҳақида ўйларканман, қанчалик ношукурлик қилганимни тан олмай иложим йўқ эди. Эплашим мумкин бўлган уйдаги оддий юмушларимни ҳам бошқаларнинг зиммасига юклаб ўтирибман-а... Ваҳоланки, атрофимдагиларга, одамларга ёрдамлашишим учун менинг Мунисадан кўра кўпроқ имконим бор-ку!

Эрталаб ҳар кунгидан вақтлироқ уйғондим. Ҳамма ёқ жимжит. Қадам товушлари эшитилмасди. Раҳима опа ҳам кўринмайди. Юз-қўлимни чайиб, кўчага чиқдим. Қўшнинг дарвозаси қия очик турарди. Аста мўраладим. Қизгина сўрида ўйланиб ўтирган экан.

– Нима гап, нега машқ қилмаяпсиз? — дедим у билан сўраша туриб.

– Ухлаётган бўлсангиз, сизга ҳалақит бермайн, деб ўтиргандим.

– Тўғриси айтсам, оёқ товушингизга ўрганиб қолибман, бемалол юраверинг.

Қизнинг кўзлари чақнаб кетди.

– Опажон, тушунганингиз учун раҳмат. Биласиз-ку, ҳаракат қилмасам бўлмайди. Мен учун ҳар бир дақиқа ғанимат...

Ҳовлига қайтиб чиққанымда Раҳима опа ошхонада куймаланаётган экан. “Гиёҳингиз қолмабди, эрталабдан тоққа бориб келдим”, деди у. Бирдан кўнглим юмшаб кетди. Оилам, яқинларимнинг, турмуш ўртоғим ва ҳатто мана шу бегона одамларнинг менга ғамхўрлигини ўзгача бир шукроналик билан тан олдим. Шу тобда олам кўзимга чиройли кўриниб, девор ортидаги “шип-шип, шип-шип”, деган товуш ҳам гўё ҳаёт қўшиғидай кўнглимга хуш ёқа бошлаганини, одамларга яна меҳрим товланаётганини, болаларимни соғинганимни ҳис этдим.

Ўғлимга қўнғироқ қилиб: “Даданг билан опангни олиб, тезда бу ёққа келинглар, мириқиб дам оламиз”, деб тайинладим.

Ҳамроҳон МУСУЛМОНОВА

БИР ПИЁЛА ЧОЙИМИЗ БОР

Халқимизда рамзлар билан ифодаланадиган чиройли одатлар бор. Дастурхон бошида бўладиган ихчамгина суҳбатга, ҳатто, каттагина зиёфатга таклиф қилмоқчи бўлсак ҳам камтарлик билан:

– Бир пиёла чойимиз бор эди, – дея лутф қиламиз. Ва албатта, бу дийдорлашувларда чой ичилади. Ёзми, қишми, ташнамизми ёки йўқ – барча ҳолатларда чойхўрлик бўлади, зерикмаймиз, меъдамизга тегмайди. Шундай ширин дийдорларга восита бўладиган чойхўрлик тарихи ҳақида нималарни биламиз?

Маълумотларга кўра, милoddан аввалги 2500 йилларда Хитой императори Шен Йонг соғлигидаги муаммо туфайли фақат қайнаган сув ичар эди. Жазирама ёз куни боғда қайнатмасининг ичига тасодифан иккита япроқ тушиб, дамланиб қолади. Ортиқча эътибор бермай ичишни давом эттиради. Кутилмаганда бирзумда ҳарорати тушади. Императорга ушбу ичимлик жуда ёқиб қолади. Шу тариқа қайноқ сувга ҳар хил ўсимлик барглари со-

либ дамлаш одатга айланган эмиш.

Файласуф Конфуций ҳам битикларида чойнинг таърифини келтирган. Милoddан кейин 758 йилда файласуф Лу Ю чойнинг тайёрланиши, қандай дамланиши ва қандай ичилиши ҳақида “Чой қондаси” номли алоҳида китоб ёзган. Японлар меҳмондорчилик пайти йиғилганлар учун Ча-Но-Йо деб аталадиган бир маросим ташкил қилиб, чойхўрлик билан махсус иззат-икром кўрсатишган.

Европаликлар бу хуштаъм неъматни венециялик савдогарлардан ўзлаштирганлар. 1560 йилдан эътиборан чой савдоси асосан португалияликлар қўлида эди. Ўша даврларда чой маҳсулоти жуда қиммат бўлгани учун кўпроқ дорихоналарда сотилар ва фақатгина бадавлат кишилар ича оларди. 1650 йилда Петер Стуйвесант исмли бир тужжор илк чойни Голландиядан Нью Амстердамга (ҳозирги Нью-Йоркка) олиб борган.

Хитойда чой ишлаб чиқариш англизларнинг назоратида эди. 1833 йилда англизлар бу яккахокимликни хитой-

ликларга олдириб қўйгач, Ҳиндистон ва Цейлон (ҳозирги Шри-Ланка) мамлакатлари ҳам чой етиштиришга киришди.

Унинг иккита нави бор. Кўк (яшил) чой табиий маҳсулотдир. Бизнинг тилимизда қадимдан яшил рангга “кўк” дейиш одат бўлган.

Турк ва озарийлар кўпроқ қора чойни маъқул кўрса, Туркистон аҳолисида кўк чойга мойиллик кузатилади.

Қора чой маълум бир ишлов бериш орқали тайёр бўлади. Тайёрланишига эътибор берайлик. Аввал барглари териблиб, маълум ҳароратда қуритилади. Япроқлар эзилиб, таркибидаги табиий шакар сузиб олингач, нам ва салқин жойда ферментация қилинади. Оксидланиш орқали ранги қораяди. Жараён сўнггида барглар хас-чўплардан тозаланади.

Кўк чойнинг иши анча енгилроқ. Япроқлар шохдан ажратилгач, тўғридан-тўғри ферментация қилинади. Унинг пешоб ҳайдайдиган хусусияти бор. Қора чой қуёш нури тушмайдиган ёпиқ жойда сақлангани маъқул. Мева ва гул экстрактлари билан хушбўйлаштирилган чойлар ҳам бор. Энг машҳури бергамот мойи аралаштирилган “Earl Grey” номли чойдир.

Чой барча тилларда деярли бир-бирига ўхшаш сўзлар билан номланади: чой, чай, шай, чий, ти ва ҳоказо. Лекин уни ичиш борасида турли усуллар мавжуд.

Шимолий Африка маҳаллий аҳолиси бўлган туареглар кўк чой устига қайноқ сув қуяди. Чойбарглари бир қатор сузиб олингач, такрор сув қуйилади. Уч дақиқадан сўнг икки-уч ялпиз япроғи солиб, шакар аралаштириб, истеъмол қилинади. Араблар эса қора чойни шакар ва ялпиз билан ичишни хуш кўради. Тибетликлар сариёғ ва туз аралаштириб ичса, мўғуллар ун ҳам қўшиб олишади. Инглизлар сут аралашганини ёқтиришади. Асосий чой қайнатгичлардан бири ҳисобланган самовар рус тилида “ўз-ўзидан қайнайдиган” деган

маънони англатади. Бу чой қайнатгич ҳаёт тарзимизга шу қадар сингишиб кетганки номи ҳам, ўзи ҳам ўзимизникидай бўлиб қолган.

Чойдаги кофеин миядаги капилляр томирларни кенгайтиради, қон босими тушгач, бош оғриғи тарқаб, инсон ҳузурланади. Теримиз юзасидаги капилляр томирлар кенгайгач, иссиқлик ташқарига тезроқ узатилиб, ҳарорат пасаяди ва одам салқинлик ҳис қилади. Чой ҳазмни енгиллаштиради. Тетиклаштиради ва чарчоқни ёзади.

Таркибидаги мис ва темир камқонликка даводир, фтор ва алюминий тишларни ҳимоялаш хусусиятига эга.

Агар дамлангандан кейин 5 дақиқа ичида ичилса, стимулятор (стимул берувчи, кучайтирувчи, тезлаштирувчи), 15 дақиқа кейин ичилса, оромбахш (сокинлаштирувчи) таъсири бор. Бир соат ўтказилиб истеъмол қилинса, зарарли бўлади.

Айтишларича, бир замонлар Хўжа Аҳмад Яссавий бобомиз (ёки шогирдларидан бири) Хитойга борган эмиш. Жазирама иссиқда йўл чеккасида дам олгани ўтирганида маҳаллий бир деҳқон ой-куни яқинлашган аёли учун дуо сўрайди. Омон-эсон кўзи ёриган аёлнинг эри хурсанд бўлганидан, ҳазратни чой билан сийлайди. Ҳорғинлиги тарқалган Хўжа Аҳмад Яссавий кафтларини очиб: “Ё Раббий, бу ичимликка ривож бергил. Бизни севганлар ичсин, фойдалансин”, деб дуо қилган эканлар. Чойнинг Туркистондаги, айниқса, тасаввуф аҳли орасида кенг тарқалганлиги сабабини ушбу дуога боғлайдилар. Дарвешларни хушёр тутгани учун тарихда чойни “авлиё шўрваси” деб атаганлар ҳам бўлган.

Халқда: “Чой ичай лик, чой ичайлик, нафси ҳаводан кечайлик...” деб айтиладиган нашидалар ҳам учрайди. Хуллас, чой ҳақида билганларимизни ёзсак, саҳифалар етмайди. Саҳарлик пайти кофе истеъмол қилаётган хонимларга бир пиёла кўк чой ичинг, умрингиз узоқ бўлади, дегимиз келди.

Интернет материаллари асосида тайёрланди.

«БАҲОР» САЛАТИ

Дармондори-ларга бой барра кўкатлар, карам ва редискали салат — баҳор ва ёз мавсумида инсон танасига қувват бағишлаб имунитетини кўтаради.

ЯЛПИЗЛИ САЛАТ

Азиз опасингиллар атиги иккита масаллиқдан ҳам мазали салат тайёрлаш мумкин экан. Бунда сабзаётларга ялпизли аралашмадан қуйишнинг ўзи кифоя.

БОДРИНГ ВА КЎКАТЛИ САЛАТ

Бодринг, зайтун, салат баргидан тайёрланган "Наврўз" салати қуввати пастлиги сабабли парҳез тутувчиларга ҳам тавсия қилинади.

Ёқимли иштаҳа!

Саодат

Ушбу сонда:

Ўзбекистон Республикаси
хотин-қизларининг ижтимоий-
сиёсий, адабий-бадий,
безакли журнали

1925 йилдан чиқа бошлаган

3-сон (948) 2024 йил

МУАССИС:

Оила ва хотин-қизлар қўмитаси

БОШ МУҲАРРИР:

Мунаввара УСМОНОВА

“Саодат” КЕНГАШИ:

Танзила НАРБАЕВА

Зулайхо МАҲКАМОВА

Раъно ТУРДИБОЕВА

Озода ПАРПИБОЕВА

Дилбар ФУЛОМОВА

Муножат ЙЎЛЧИЕВА

Мукаррам Нурматова

Гулистон МАТЁҚУБОВА

Саодат БОЙМИРЗАЕВА

4 **ҚУТЛОВ**

Холмўмин Ёдгоров

Сиз адолат тимсоли

8 **ШУКУҲ**

Гулжаҳон Мардонова

Руҳимни ёритган қўшиқлар

18 **НАСР**

Қамчибек Кенжа

Кулча ҳикоялар

22 **ЖАННАТИМ ОНАМ**

Замира Бегимқулова

Қишловимизнинг Қумри аяси эди

25 **НАСР**

Ҳамроҳон Мусулмонова

Ҳаёт қўшиғи

29 **БИЛИБ ҚЎЙГАН ЯХШИ**

Бир пиёла чойимиз бор

Биринчи муқовада:
Зулфия номидаги Давлат
мукофоти совриндори
Шамсиқамар Суёнова

“Саодат” журнали ҳар ойда манзилга етиб боришида муаммолар туғилса ёки журналда чоп этилган материаллар ҳақида фикр-мулоҳазаларингиз бўлса, қуйидаги телефон рақамларига мурожаат қилинг. Биз учун фикрларингиз қадрли, кутамиз.

☎ (93) 555-49-09, ☎ (94) 042-34-56

ТАҲРИРИЯТ:

Бош муҳаррир
ўринбосари:
Маҳмуда
САЪДУЛЛАЕВА

Масъул муҳаррир:
Қутлибека
РАҲИМБОЕВА

Мусахҳих:
Маҳсума ЭРҒАШЕВА

Саҳифаловчи-дизайнер:
Хосият ҲАКИМОВА

Манзилимиз:
Тошкент шаҳри, М.Улуғбек тумани
М.Исмоилий Г-1.

Веб сайт: saodatjurnali.uz

ISSN 2010-541X.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти Администрацияси

ҳузуридаги Ахборот ва
оммавий коммуникациялар
агентлиги томонидан 2022 йил
5 январда 8831-рақам билан
рўйхатга олинган.
“ALDIN GROUP” МЧЖ
босмахонасида чоп этилди.
Нашр индекси – 867.
Буюртма – 3/24
Адади **2100** нусхада босилди.
Қоғоз бичими 60x84 1/8.
Ҳажми – 5,75 табоқ
Баҳоси келишилган нарҳда.

"Анорзор маликаси"
Ортиқали Қозоқов,
Ўзбекистон халқ рассоми

35660

Навои

Бахтли лаҳзалар

www.saodatjurnali.uz

**Зулфия номидаги Давлат мукофоти
совриндори Чилмурзаева Мафтуна
ва онаси Малоҳат опа.**